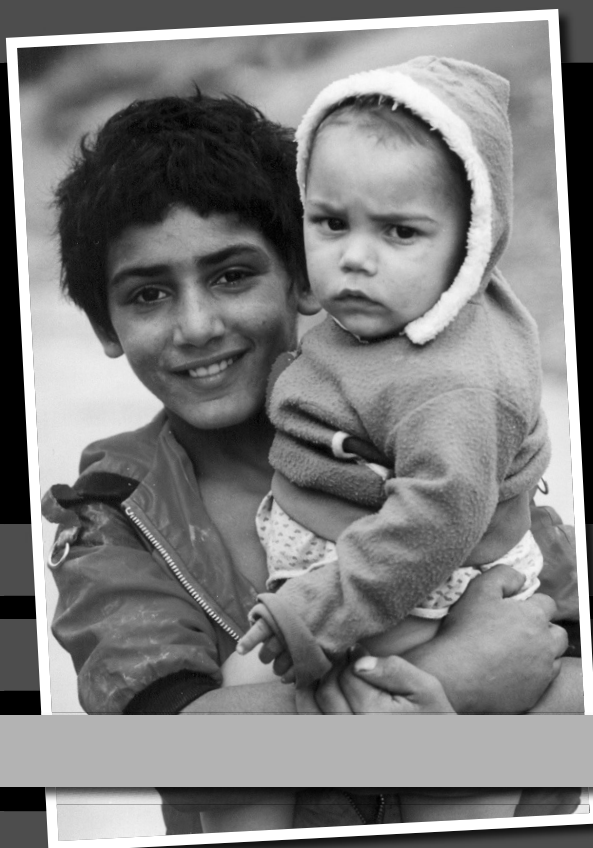

DISKRIMINÁCIA V ŠKOLSTVE AKO SA BRÁNIŤ

Táto príručka vznikla ako súčasť projektu Odbúranie bariér pre vzdelávaciu mobilitu, ktorý realizuje SGI – Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť s podporou Open Society Institute Budapest.

SGI je nestranícka, nezisková, mimovládna organizácia, ktorá sa neviaže na žiadnu ideológiu ani politickú stranu. Cieľom SGI je hľadať riešenia pre skvalitnenie procesu alokácie verejných zdrojov na zabezpečenie kvalitných, prístupných, transparentných a efektívnych verejných služieb pre občanov Slovenska.

Autori:	Juraj Alexander, Peter Hodál
Prispievatelia:	Zuzana Csontosová, Ladislav Haas, Martina Kubánová
Editori:	Štefánia Košková, Viliam Lauko, Andrej Salner
Recenzenti:	Vladimír Pirošík, Eva Tkáčiková, Katarína Čulenová
Jazyková korektúra:	Jela Krajčovičová
Foto na obálke:	Helena Bakaljarová

© Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť
Bajkalská 25, 82718 Bratislava 212
www.governance.sk, sgi@governance.sk

OBSAH

1. DISKRIMINÁCIA JE PROBLÉM	5
2. AKO SA BRÁNIŤ?	6
2.1. Príklady diskriminácie	6
2.1.1. Zaradenie do špeciálnej školy alebo triedy	6
2.1.2. Zvláštne triedy alebo školy pre rómske deti (segregácia)	10
2.1.3. Horšie podmienky vzdelávania pre rómske deti	12
2.1.4. Odmietnutie prijatia dieťaťa do materskej školy	16
2.1.5. Odmietnutie zápisu dieťaťa do základnej školy	18
2.1.6. Prijímacie skúšky na strednú školu	19
2.1.7. Slovné a fyzické útoky	20
2.1.8. Porušovanie práv detí zo strany rodičov	21
2.1.9. Problémy v škole	23
2.2. Právne nástroje	25
2.2.1. Sťažnosť	25
2.2.2. Odvolanie	25
2.2.3. Obnova konania	26
2.2.4. Protest prokurátora	27
2.2.5. Ochrana súdom	27
PRÍLOHY – VZORY PODANÍ	
Odvolanie	28
Sťažnosť školskej inšpekcie	29
Žaloba proti nečinnosti orgánu verejnej správy	30
Podnet na prokuratúru	31
Podnet na Slovenské národné stredisko pre ľudské práva	32
Trestné oznámenie	34
Žaloba z dôvodu porušenia zásady rovnakého zaobchádzania	36
ADRESÁR INŠTITÚCIÍ	38

- Mali ste pocit, že k Vášmu dieťaťu sa správajú horšie ako k ostatným kvôli jeho pôvodu?
- Oslovil niekto Vaše dieťa hanlivým výrazom?
- Vyhrážali sa učitelia Vaším deťom fyzickým násilím?
- Máte pocit, že Vaše dieťa považujú automaticky za duševne zaostalé?
- Majú Vaše deti problém dostať sa do školy či na prax tam, kde je to pre ostatné samozrejmosťou?
- Je Vaše dieťa zaradené do triedy (školy) podľa farby pleti?
- Odmietli v škole Vášmu dieťaťu požičať učebnice aj domov?
- Máte dojem, že učitelia zanedbávajú vyučovanie Vašich detí?
- Dostávajú o možnostiach a priebehu vzdelávania Vášho dieťaťa riadne informácie?

To znamená, že chcete, aby Vaše deti dostali plnohodnotné vzdelanie a mohli sa úspešne uplatniť v živote?

Ak áno, čítajte ďalej.

1. DISKRIMINÁCIA

JE PROBLÉM

Ak ste na niektorú z týchto otázok (alebo na nejakú podobnú) odpovedali áno, Vaše dieťa sa stalo obeťou diskriminácie – nerovnakého zaobchádzania. Diskriminácia je však zakázaná ústavou a zákonmi našej republiky. Ak je niekto diskriminovaný, mal by sa brániť. Štát a jeho orgány sú potom povinné mu pomôcť.

ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
(ústava je najvyšším zákonom) čl. 12

Ludia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v prácach. ... Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmyslanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Z tohto článku ústavy vyplýva, že ak je niekto poškodzovaný alebo znevýhodňovaný zo strany školy, úradov, obce, mesta, či inej inštitúcie, stáva sa obeťou diskriminácie. **Diskriminácia nie je zakázaná len našou ústavou, ale aj mnohými medzinárodnými zmluvami (hlavne v rámci Európskej únie a Rady Európy) a tiež ústavami všetkých ostatných civilizovaných štátov.**

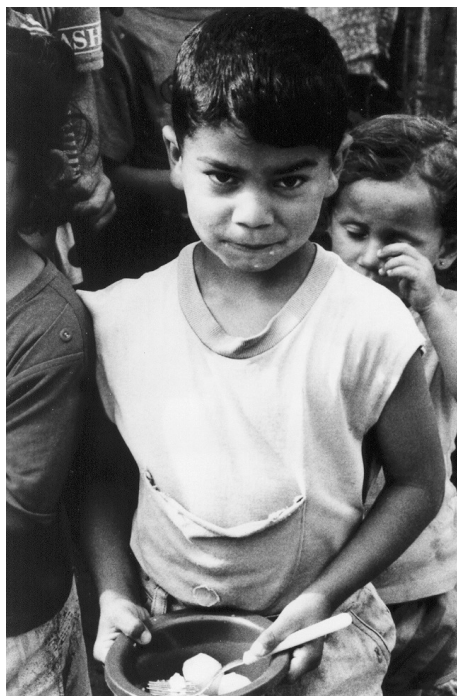

Foto: Helena Bakaljarová

Základnú zásadu zákazu diskriminácie z ústavy rozvádza zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon – zákon č. 365/2004 Z.z.). Tento zákon presne definuje kto, kde a kedy nesmie byť diskriminovaný. Zákon však presne neurčuje, ako sa v konkrétnej situácii proti diskriminácii brániť. Preto treba poznať aj iné zákony, o ktorých sa viac dozviete v časti 2 „Ako sa brániť?“.

2. AKO SA BRÁNIŤ?

Proti diskriminácii sa možno brániť, i keď to nie je vždy jednoduché. Právo a zákony na to poskytujú každému viacero nástrojov a možností. Základnou oporou Vám bude antidiskriminačný zákon. Vždy však musíte podniknúť správne kroky, aby ste sa práv v ňom uvedených účinne domohli. Preto by ste mali vedieť reagovať na problémy, ktoré môžu postihnúť

Vaše dieťa. Musíte však zvoliť správny postup. Ak budete postupovať nesprávne, môže sa stať, že sa sami oberiete o možnosť úspešného riešenia.

Na antidiskriminačný zákon sa však odvolávajú len vtedy, keď ste presvedčený, že Vaše dieťa bolo naozaj diskriminované. Ináč by Vám to mohlo skôr uškodiť.

2.1. PRÍKLADY DISKRIMINÁCIE

Ak má Vaše dieťa niektorý z problémov, ktoré sú opísané v tejto brožúrke alebo bolo diskriminované iným spôsobom, môžete sa vždy obrátiť so žiadosťou o pomoc na niektoré občianske združenie, nadáciu alebo inú mimovládnu organizáciu, ktorá sa venuje obhajobe ľudských práv. Kontakty na niektoré z nich nájdete na konci tejto brožúrky. Ak je problémom postup školy, pomôcť by mala aj obec, krajský školský úrad a hlavne školská inšpekcia, ktorá dohliada na všetky školy a je nezávislá od starostu, riaditeľa a všetkých ostatných úradníkov v okolí. Adresy a telefónne čísla na školskú inšpekciu nájdete na konci tejto brožúrky.

2.1.1. ZARADENIE DO ŠPECIÁLNEJ ŠKOLY ALEBO TRIEDY

ZARAĐOVANIE ZDRAVÝCH DETÍ DO ŠPECIÁLNYCH ŠKÔL

Rómske deti sú niekedy automaticky zaraďo-

vané do špeciálnych (bývalých osobitných) škôl alebo tried určených pre duševne alebo inak postihnuté deti. V niektorých prípadoch sú posielané do špeciálnych škôl aj deti, ktoré v skutočnosti postihnuté nie sú. Po skončení špeciálnej školy je pre dieťa oveľa ťažšie ďalej sa vzdelávať či hľadať si prácu.

SÚHLAS RODIČA

Podľa zákona s priradením musí vždy súhlasiť rodič. Ak nesúhlasí, dieťa bude chodiť do normálnej školy.

Ak Vám navrhnu zariadenie Vášho dieťaťa do špeciálnej školy (triedy), musíte si veľmi dobre premyslieť, či s tým budete súhlasiť. Do špeciálnej školy majú chodiť rozumovo zaostalé alebo fyzicky postihnuté deti. Žiaci v špeciálnej škole majú ľahšie učivo a na konci školskej dochádzky majú menšie vedomosti ako ostatné deti.

KRITÉRIÁ PRE ZARAĐOVANIE

Hlavným kritériom pre zariadenie dieťaťa do špeciálnej školy je psychologické vyšetrenie,

ktorého súčasťou býva aj test. Vyšetrením by mali odborníci zistiť, či je dieťa naozaj zaostalé, alebo má len iné problémy (napríklad nevie dobre po slovensky, nenarába dobre s ceruzkou, neorientuje sa v tvaroch a farbách). Preto musí byť vyšetrenie vrátane testu realizované tak, aby mu dieťa rozumelo a aby zodpovedalo prostrediu, v ktorom dieťa žije.

ZROZUMITEĽNOSŤ TESTOV PRE DIEŤA

Ak zistíte napríklad, že Vaše dieťa testu nerozumelo, odmietnite preradenie do špeciálnej školy podpísať a žiadajte nový test, ktorému bude rozumieť. Od roku 2005 sa pri vyšetrení detí pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia a nedostatočne ovládajúcich vyučovací jazyk školy má prednostne využívať nová metodika „**Test školskej spôsobilosti pre sociálne znevýhodnené deti**“, vypracovaná v rámci projektu Phare. Deti, ktoré neovládajú dobre vyučovací jazyk alebo trochu zaostávajú za inými deťmi, majú byť po súhlase rodiča zaradené do nultého ročníka bežnej školy.

INFORMOVANOSŤ RODIČA

V prípade, ak sa vám nepozdáva priebeh a výsledky vyšetrenia, môžete sa obrátiť na riaditeľa pedagogicko – psychologickú poradne, ktorá ho realizuje. Rodič má právo byť informovaný o priebehu a výsledku vyšetrenia a dozvedieť sa, aký bol dôvod preradenia do špeciálnej školy a aké sú možnosti vrátenia dieťaťa do normálneho vyučovacieho procesu po porade s odborníkmi odbornej komisie. Komisiu, ktorú zriaďuje riaditeľ školy, tvoria zástupcovia pedagogicko-psychologickej poradne, špeciálny pedagóg, riaditeľ školy, odborný lekár. Ak nedostanete dostatočné vysvetlenie alebo sa Vám nepozdávajú výsledky, možno sa písomnou sťažnosťou obrátiť na krajský školský úrad a obec v mieste školy.

AK BOLO DIEŤA NESPRÁVNE ZARADENÉ

Ak Vaše dieťa zaradia do špeciálnej školy bez Vášho súhlasu, musíte sa obrátiť na odborníkov, ktorí Vám pomôžu. Pomôže Vám hlavne školská inšpekcia. Prípadne oslovte so žiadosťou o pomoc niektoré občianske združenie, nadáciu alebo inú mimovládnu organizáciu, ktorá sa venuje obhajobe ľudských práv, prípadne oslovte starostu Vašej obce.

Zároveň s tým však musíte aj podať odvolanie proti rozhodnutiu riaditeľa, ktorým preradil (zaradil) Vaše dieťa do špeciálnej triedy. Ak bývate vo väčšom meste (obci), odvolanie podáte na mestský (obecný) úrad, ale je vhodné ho odoslať aj na krajský školský úrad. Starosta, ak je ochotný Vám pomôcť, môže okamžite zrušiť rozhodnutie riaditeľa, ak ide o zaradenie do špeciálnej triedy. Ak bývate v menšom meste (obci), odvolanie podajte na krajský školský úrad.

Ak ide o zaradenie do špeciálnej školy, musíte podať odvolanie vždy na krajský školský úrad. S napísaním odvolania Vám pomôže starosta, školská inšpekcia alebo občianske združenie, nadácia alebo iná mimovládna organizácia, ktorá sa venuje obhajobe ľudských práv.

Nezabudnite, že na podanie odvolania máte len 15 dní, odkedy ste dostali písomné rozhodnutie o zaradení Vášho dieťaťa do špeciálnej triedy.

ÚROVEŇ VZDELÁVANIA NA ŠPECIÁLNYCH ŠKOLÁCH

Ak už aj Vaše dieťa do špeciálnej triedy zaradia, musíte sa dôrazne dožadovať, aby úroveň vzdelávania bola na dostatočnej úrovni. Antidiskriminačný zákon poskytuje žiakom v špeciálnych triedach dôkladnú ochranu. Žiaci musia mať zabezpečené bezpečné a zdravé

prostredie, učebné pomôcky zodpovedajúce ich postihnutiu a učiteľov, ktorí majú vzdelanie na prácu so žiakmi špeciálnych škôl.

Riaditeľ školy musí pre každého žiaka v špeciálnej triede pripraviť dokumentáciu, v ktorej upraví spôsob vzdelávania žiaka. Rodičia majú právo oboznámiť sa s dokumentáciou.

OPĽTOVNÉ VÝŠETRENIE DIEŤAŤA

Ak je Vaše dieťa v špeciálnej triede, stále je tu ešte možnosť požiadať o opätovné vyšetrenie

s patričným výsledkom a odporúčaním z psychologicko-pedagogickej poradne. Špeciálnym školám ministerstvo školstva odporúča realizovať pravidelnú rediagnostiku žiakov spravidla každé tri roky. Aj rodič môže sám požiadať o opätovné vyšetrenie prostredníctvom odbornej komisie alebo na vlastnú žiadosť, ak si myslí, že dieťa so svojimi schopnosťami do špeciálnej triedy nepatrí. Treba však zvážiť nároky základnej školy a fakt, že v špeciálnej škole sa preberá menej učiva a pomalšie. Dieťa preradené zo špeciálnej základnej školy do riadnej základnej školy je preto schopné pokračovať len v nižších ročníkoch.

PRÍKLADY Z PRAXE

VŠETKY RÓMSKE DETI V ŠPECIÁLNEJ ŠKOLE

V niektorých oblastiach dochádza k automatickému zaradovaniu všetkých rómskych detí v obci do špeciálnych škôl. Ako príklad môžeme uviesť poznatky z nášho výskumu na východnom Slovensku realizovaného v roku 2006:

„Špeciálna škola sa nachádza v strede obce. Atmosféra na špeciálnej škole je oveľa lepšia ako na bežnej základnej škole. Relatívne dobre vybavená, v pekných priestoroch, všetky triedy sú výborne zariadené a útulné. Riaditeľ školy aj učiteľia sú však presvedčení o tom, že pre rómske deti je práve takáto škola absolútne vhodná, v bežnej základnej škole rómske deti emocionálne trpia, lebo je im venovaná malá pozornosť. Nezamýšľajú sa nad tým, aký dopad na deti má absolvovanie špeciálnej školy. Riaditeľ vyjadroval jednoznačné presvedčenie, že všetky rómske deti na školu patria, sú mentálne postihnuté a nevzdelateľné v bežnej škole, pričom sa v istej chvíli vyjadril, že by mohli byť v bežnej základnej škole, ale „tu im je lepšie“. Z finančného hľadiska je pre nich výhodné získať čo najviac detí, a preto robia aj aktívny nábor detí do špeciálnej školy a spolupracujú so súkromnou psychologičkou, ktorá diagnotikuje deti.“

MOŽNOSTI ŽIAKA PO UKONČENÍ ŠPECIÁLNEJ ŠKOLY

Konkrétnym príkladom toho, ako ovplyvní takéto nesprávne zaradenie budúcnosť dieťaťa, je aj pán B. (28) z Košíc. Navštevoval špeciálnu školu. Neskôr absolvoval kurz na získanie základného vzdelania na ZŠ v Trebišove, aby mal možnosť študovať na strednej škole. Má ukončené odborné učilište, to je však pri uchádzaní o stredné štúdium na inej ako špeciálnej škole nepostačujúce. **Na špeciálnej škole mal samé jednotky. Napriek tomu si ho tam učitelia nechávali. „Potrebovali mať reprezentanta školy na rôzne podujatia a súťaže pre prípad inšpekcie. Nepatrili sme na špeciálnu základnú školu, a tým nám sťažili a skomplikovali ďalšie štúdium a šance,“ povedal pán B.**

ÚSPEŠNÝ PRÍSTUP ZÁKLADNEJ ŠKOLY V TERNI

ZŠ v Terni v okrese Prešov realizovala v spolupráci s miestnym OZ Katarína projekt riešiaci nedostatoknú vybavenosť nultých ročníkov. Financie na projekt získali realizátori z obecného úradu a z vlastných zdrojov. Využívali sa najmä aktivity na výchovných predmetoch, kde môžu deti prejavovať svoje hudobné, výtvarné a herecké schopnosti. Deti sa každý mesiac zúčastnili zaujímavej akcie, napr:

- *To je moja škola* – starší rómski žiaci privítali deti a rodičov na pôde školy, predviedli im krátky kultúrny program a darovali drobné darčeky novoprijatým deťom.
- *Fašiangový karneval* – deti pripravovali masky, program, súťaže aj drobné darčeky do burzy pre zbierku *Hodina deťom*.
- *Popoludnie s rómskymi rozprávkami* – asistentka učiteľa, autorka rómskych rozprávok, čítala deťom rozprávky a príhody v rómskom jazyku. Zároveň im preložila do rómskeho jazyka niektoré klasické slovenské rozprávky.
- *Deň Zeme* – učitelia diskutovali s deťmi o dôležitosti čistého životného prostredia. Deti sa zapojili do zberu odpadových surovín v obci a za pomoci rodičov si upratali aj prostredie okolo svojich domov. Bola vyhlásená súťaž o najčistejší a najkrajší dvor.
- *„Moja rodina“* – jeden deň bol vyhradený vždy pre jedno dieťa a jeho rodinu. Dieťa pozvalo do školy svojich rodičov, prinieslo so sebou rodinné fotografie a predstavilo svojim spolužiakom rodičov a príbuzných.

Vďaka tomuto projektu klesol počet rómskych detí, ktoré sa musia vzdelávať v špeciálnych základných školách v susednej obci, deti sú podstatne lepšie pripravené zvládnuť prvý ročník. Projekt sa dotkol približne 40 detí, navštevujúcich prvý

a nultý ročník na Základnej škole v Terne. Počas realizácie projektu sa spolupráca s rodičmi zlepšila, zapájali sa do pripravených aktivít, na programoch sa zúčastňovali vo veľkom počte. Zlepšil sa vzťah rodičov k škole. Do mnohých aktivít sa zapojili aj nerómski občania.

PROJEKT SCHOLA V KOŠICIACH NÁPOMOCNÝ PRI PRERAĐOVANÍ DETÍ

Zaujímavá je tiež skúsenosť pracovníkov projektu Schola v Košiciach, ktorí pôsobia na materských aj základných školách: „Pracovali sme s metodológiou Krok za krokom – je to prístup orientovaný na dieťa, pričom sa deti oboznamujú aj s prvkami rómskej kultúry. Školili sme pedagógov, stretávali sme sa s rodičmi detí, učiteľmi a vedením školy. Podarilo sa nám integrovať niektoré deti do „normálnych“ tried. Za dva roky to bolo 46 detí zo školy, ktoré boli preradené od nového školského roku na základe dobrých výsledkov v škole a desať detí zo škôlky, ktoré nastúpili do normálnej triedy. Organizovali sme aj Desegregačné stretnutia na školách – stretnutí sa zúčastnili rodičia detí, vedenie školy a zástupcovia mestskej časti. Snažili sme sa presvedčiť ich o zrušení rómskych tried a integrácii rómskych detí.“ povedala pracovníčka organizácie Projekt Schola.

Foto: Ingrid Vagačová – Antalová

2.1.2. ZVLÁŠTNE TRIEDY ALEBO ŠKOLY PRE RÓMSKE DETI (SEGREGÁCIA)

PODMIENKY V SEGREGOVANÝCH TRIEDACH

Ak je Vaše dieťa v triede, ktorá je navonok rovnaká ako ostatné, ale v skutočnosti sú v nej len rómske deti, je ľahko možné, že deti boli do tejto triedy zaradené kvôli svojmu pôvodu. V takýchto triedach sú niekedy horšie podmienky (nekúri sa, málo miesta, zlá podlaha), sú v starších budovách (nie v hlavnej budove, ale vo vedľajšej) alebo nie sú vybavené tak dobre, ako ostatné triedy (nedostatok lavíc, stará tabuľa...).

Riaditeľ musí vedieť odpovedať na otázku, podľa čoho boli deti do tejto triedy zaradené. Ak nie ste spokojní s jeho odpoveďou, žiadajte, aby sa veci zmenili.

Ak riaditeľ tvrdí, že deti boli zaradené podľa nejakého kritéria, nesmie sa týmto kritériom zakrývať úmysel oddeliť rómske deti do zvláštnych tried (napr. podľa bydliska, podľa vzdialenosti od školy – takže všetky deti z osady sú automaticky v jednej triede).

AKO ZABRÁNIŤ SEGREGÁCII DETÍ

Ak sú deti zaradené do horšej triedy kvôli svojmu pôvodu (národnosti, farbe pleti), je tým porušené ich právo nebyť diskriminovaný. Ak riaditeľ nezariadi nápravu, upozorníte ho najprv ústne, potom sťažnosťou (viac pod číslom 2.2.1), že porušuje antidiskriminačný zákon. Ak ani potom nedôjde k zlepšeniu, treba podať žalobu na súd. Tú Vám pomôže vypracovať Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, občianske združenia Liga aktivistov pre ľudské práva, Poradňa pre občianske a ľudské práva v Košiciach alebo ktorýkoľvek právnik.

PRÍKLADY Z PRAXE

Existuje množstvo prípadov, keď boli rómske deti segregované v „rómskych“ školách alebo triedach, kde sa učia v horších podmienkach a nie je im poskytnutý ani základný štandard výučby.

NEROVNOCENNÉ VYBAVENIE ŠKOLY

Pani T., terénna sociálna pracovníčka, opisuje situáciu v jednej obci v Prešovskom okrese: „Rozdiely medzi vybavením školy, kde sa učia len rómske deti, a druhej budovy školy s prevažným (asi 95%-ným) zastúpením nerómov sú katastrofálne. V rómskej škole sa ani v zimných mesiacoch poriadne nekúri, na škole nie je WC (sú tam latríny), deti sedia natlačené v malých studených priestoroch starej budovy, napriek tomu, že škola má jedno vedenie.“

PODANIE SŤAŽNOSTI NA NEDOSTATOČNÉ HYGIENICKÉ PODMIENKY

Pri podobných problémoch s hygienou podajte písomný podnet na Regionálny úrad verejného zdravotníctva. Iná možnosť je obrátiť sa s písomnou sťažnosťou alebo podnetom na riaditeľa školy a zriaďovateľa školy (obec alebo mesto v prípade základnej školy, krajský školský úrad v prípade špeciálnej ZŠ) alebo ak by nedošlo k dostatočnému vyriešeniu Vášho podnetu a sťažnosti, obráťte sa na krajský školský úrad.

PRÍKLAD ÚSPEŠNÉHO RIEŠENIA V OBCI NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

Na škole v malej obci na východe Slovenska sa deti stále sťažovali, že netečie voda vo WC, WC páchne,

pretože neodteká a všade je neustále špina. Rodičia sa cez ZRPŠ snažili riešiť tento problém aj písomnými sťažnosťami na adresu riaditeľa školy a obec ako zriaďovateľa, ale dostali odpoveď, že nedisponujú dostatočnými financiami na riešenie opráv a údržby. Potom oslovili sociálnych terénnych pracovníkov, ktorí sa obrátili písomným podnetom a sťažnosťou na Regionálny úrad verejného zdravotníctva o vykonanie inšpekcie. V priebehu niekoľkých dní došlo k inšpekcii, ktorá určila termín na odstránenie závad, po ktorom nasledovala kontrola stavu a aj oboznámenie krajského školského úradu.

ROZDIELNE PODMIENKY STRAVOVANIA

Rozdiely môžu byť v ďalších službách, ktoré poskytuje škola, napr. v stravovaní. Môže sa stať, že rómske deti nedostávajú teplé obеды, musia čakať niekoľko hodín, kým sa naobedujú ostatní žiaci a učitelia, môžu jesť len hliníkovými príbormi (ostatní žiaci používajú kvalitnejší príbor), dostávajú obеды z predchádzajúceho dňa a podobne.

OBEDY Z PREDCHÁDZAJÚCEHO DŇA

Podľa informácií regionálneho zástupcu Ligy aktivistov pre ľudské práva Mariána H. z obce T. v okrese Brezno, v školskom roku 2004/2005 chodili obe jeho deti do družiny, kde mali deti zo sociálne slabších rodín nárok na bezplatné obеды. O 13.00 hod. sa najprv naobedovali v školskej jedálni všetky nerómske deti, a následne o 14.00 hod., keď všetky nerómske deti odišli z jedálne, mohli vojsť do jedálne rómske deti. Deti pána H. sa často sťažovali na to, že rómskym deťom, ktoré obedovali v druhej fáze, boli podávané obеды z predchádzajúceho dňa, čo poznačilo aj chuť a kvalitu podávanej stravy.

STUDENÉ BALÍČKY MIESTO TEPLEJ STRAVY

Rómsky poslanec obecného zastupiteľstva pán P. opisuje situáciu na škole v obci v okrese Kežmarok: „Rómske deti sú automaticky zaraďované do školy pre Rómov, kde sú oveľa horšie podmienky ako v „správnej škole“. Napr. miesto teplých obedov dostávajú studené balíčky, ako chlieb s trochu

marmelády. Škola pre biele deti je v lepších priestoroch, majú tam aj teplé obеды.”

PREDPISY PRE PRÍPRAVU JEDÁL

Podľa predpisov platí, že výroba jedál sa zabezpečuje na základe vopred zostaveného jedálneho lístka, ktorý musí spĺňať požiadavky zdravej výživy podľa schválených predpisov a receptúr, ako aj určené finančné limity. Jedálny lístok zostavuje vedúci kuchár v spolupráci s vedúcim zariadenia školského stravovania a schvaľuje ho vedúci zariadenia školského stravovania. Musí sa na ňom uviesť druh denného jedla a hmotnosť hotovej porcie. Jedálny lístok musí byť vyvesený na viditeľnom mieste.

Aj školské jedálne v sieti škôl a školských zariadení ministerstva školstva môžu uzavrieť zmluvu o dodávaní a výrobe studených balíčkov vo forme bagiet, ktoré sú náhradou desiatovej stravy, ale nie obeda.

Stáva sa však, že rómske deti dostávajú bagety ako náhradu obeda. Je to často krycí manéver, aby sa deti nestravovali v spoločnej jedálni alebo ak áno, tak v neskoršom čase. Stáva sa aj, že rómske deti dostávajú stravnú jednotku z predošlého dňa alebo značne podhodnotenú, v iných priestoroch alebo za zlých hygienických podmienok.

AKO RIEŠIŤ PROBLÉM S PODÁVANÍM STRAVY

Ak ste sa stretli s podobnými problémami, je najjednoduchšie predísť priamym konfliktom s pedagogickým zborom a pracovníkmi jedálne tak, že podáte písomný podnet na Regionálny úrad verejného zdravotníctva na odbore hygieny výživy. Nečakaná kontrola v ranných hodinách, kedy sa pripravuje desiatka a obed a nejakým spôsobom sa znehodnocujú zvyšky stravy z predošlého dňa, môže byť najúčinnnejšou cestou vyriešenia situácie. Iná možnosť je obrátiť sa s písomnou sťažnosťou alebo podnetom na riaditeľa školy a zriaďovateľa školy (obec alebo mesto v prípade základnej školy, krajský školský úrad v prípade špeciálnej ZŠ) alebo ak by nedošlo k dostatočnému vyriešeniu Vášho podnetu a sťažnosti, obráťte sa na krajský školský úrad.

2.1.3. HORŠIE PODMIENKY VZDELÁVANIA PRE RÓMSKE DETI

Rómske deti zo sociálne málo podnetného prostredia nemajú v mnohých prípadoch prístup k rovnakým podmienkam vzdelávania ako iné deti. To im ešte viac sťažuje situáciu na škole, kde sa už na začiatku ocitnú na inej štartovacej dráhe ako ostatní.

NEPOŽIČIAVANIE ŠKOLSKÝCH UČEBNÍČ DOMOV

Aby sa deti mali možnosť pripravovať na vyučovanie aj v domácom prostredí, potrebujú mať so sebou učebnice. Na viacerých školách nemajú deti možnosť požičať si ich domov.

Niektorí žiaci ich v minulosti stratili alebo poškodili, dôsledkom čoho ich doma nemôžu používať všetky deti.

Ako príklad uvádza zdravotnícka asistentka pani B. z obce S. v okrese Kežmarok: „Nepožičajú deťom domov pomôcky, vraj ich zašpinia. Nemôžeme sa potom deťom doma venovať. Všetkých nás hádžu do jedného vreca.“

POVINNOSŤ BEZPLATNÉHO ZAPOŽIČANIA ŠKOLSKÝCH UČEBNÍČ

Platí, že základné a stredné školy sú povinné bezplatne zapožičiavať žiakom školské učebnice a učebné texty na povinné vyučovacie predmety. Za poškodenie učebníc potom na konci školského roka platia čiastku odsúhlasenú vedením školy a radou školy. Na niektorých školách rodičia súhlasia so zálohou za zapožičanie učebníc, z ktorej sa na konci školského roka strhávajú prípadné čiastky za nevrátenie alebo poškodenie učebníc.

Ak riaditeľ nezariadi nápravu, upozorníte ho najprv ústne, potom sťažnosťou (viac pod číslom 2.2.1), že porušuje zákon. Ak ani potom nedôjde k zlepšeniu, obráťte sa s Vašou sťažnosťou na Štátnu školskú inšpekciu. Popri inšpekcii môžete sťažnosť adresovať aj obci, resp. krajskému školskému úradu.

ODSTAVOVANIE NIEKTORÝCH DETÍ PRI VÝUČBE

Rómske deti so slabými vyjadrovacími schopnosťami, ktoré učiteľovi dobre nerozumejú, strácajú šance na lepší prospech. Výchovné pôsobenie sa obmedzuje na príkazy, zákazy a tresty, ktoré sú pre žiakov nemotivujúce.

Náročnosť učiva zostáva pre všetkých žiakov rovnaká, čo niekedy vedie učiteľov k ignorovaniu rómskych žiakov a ich vylučovaniu z učebného procesu.

Takéto správanie ďalej podporuje nezaujem o vzdelávanie a nedôveru rodičov voči škole.

UČITEĽ SA VENUJE LEN ŠIKOVNÝM DEŤOM

Rómsky asistent pán H. z osady P. v okrese Humenné, ktorý pracuje v tejto oblasti už šiesty rok, uviedol: „V osade je škola veľmi dobrá, učitelia sa deťom venujú, riaditeľ má dvestopercentný záujem. Chodia tam len rómske deti. Deti majú celkom dobré výsledky, lebo sa im individuálne venujeme, nemáme problém s dochádzkou. Škola má len prvý stupeň a má málo miest, preto niektoré deti musia chodiť do mesta. Tie majú slabšie výsledky, lebo sa im menej venujú a oni nestíhajú tempo. Sedia v posledných laviciach, učiteľ sa venuje len šikovnejším deťom. To isté sa stáva, keď deti prejdú do mesta na druhý stupeň. Rómske deti sa správajú inak, skôr dozrievajú, viac sa zaujímajú o rodinu, ako o to, čo sa deje v škole. Učitelia im nerozumejú. Potom sú deti preradované do špeciálnych škôl.“

IGNOROVANIE SKUPINKY DETÍ V TRIEDE

Ako nás informovala Liga aktivítov pre ľudské práva, keď rodič dvoch rómskych dievčat Peter N. robil na ZŠ v obci v okrese Nové Zámky asistenta, bol svedkom toho, ako pedagóg počas vyučovacej hodiny kázal vybraným deťom (všetci Rómovia), aby si sadli do kúta a hrali sa spoločenské hry. Ďalej bol svedkom toho, ako počas vyučovania bol jeden rómsky žiak vykázaný bezdôvodne z triedy, keď sa ostatné deti učili v triede básničku.

Rodič s podobnými skúsenosťami môže podať sťažnosť osobne, či prostredníctvom zástupcov rodičov v rade školy na učiteľa s takýmto diskriminujúcim prístupom na vyučovaní. Ak riaditeľ nezariadi nápravu, obráťte sa s Vašou sťažnosťou na Štátnu školskú inšpekciu a obec.

ŽIADOSŤ O LEPŠIE DOPRAVNÉ SPOJENIE SO ŠKOLOU

Pravidelnú školskú dochádzku podporuje dobré dopravné spojenie so školou, ak je vzdialenosť od školy veľká. Pokiaľ majú deti sťažený prístup do školy, môžete žiadať o poskytnutie školského autobusu, prípadne o zriadenie prístupovej cesty k osade, ak táto chýba. Ak sa nachádza škola v obci a deti dochádzajú z príľahlých osád a častí obce, možno uzavrieť zmluvu medzi prevádzkovateľom SAD a zriaďovateľom školy na základe požiadavky zo strany rodičov. Tí ju v písomnej forme adresujú riaditeľovi školy, ktorý osloví zriaďovateľa školy. V žiadosti musí byť uvedená požadovaná trasa s približnou vzdialenosťou osady alebo časti obce a navrhovaný čas odjazdov, počet detí s vekovým pomerom a vhodné je pridať zoznam mien a adries rodičov s podpismi a dátumom vyhotovenia, napr. vo forme petície. Rodičia môžu požadovať formu spolufinancovania cestovného lístka zo strany obce, prípadne cirkvi, pričom o dotácie možno žiadať aj na krajskom školskom úrade.

PREPLÁCANIE CESTOVNÉHO

Cestovné prepláca škola deťom podľa zákona. Nárok naň splňajú tie školopovinné deti, ktoré dochádzajú do inej obce z dôvodu, že v ich obci sa žiadna škola vhodná pre ne nenačádza, resp. ak tam škola je, nie je v nej pre nedostatok detí zriadený ročník, ktorý dieťa navštevuje.

SKÚSENOSTI SO ZAVEDENÍM ŠKOLSKÉHO AUTOBUSU

Pozitívnu skúsenosť so zavedením školského autobusu zaznamenala Liga aktivítov pre ľudské práva, ktorá iniciovala zmeny na podporu integrácie rómskych detí v Trnave. Deti z okrajových častí Trnavy privezie školský autobus do školy a zo školy, pričom ich sprevádza školský asistent. Dochádzka sa výrazne zlepšila, čo významnou mierou prispieva k zlepšeniu školského prospechu. Práca asistentov zase prispela k tomu, že rodičia intenzívnejšie navštevujú školu, zúčastňujú sa rodičovských združení a iných podujatí organizovaných na pôde základných škôl. Asistenti zabezpečujú okrem sprevádzania detí aj popoludňajšiu činnosť a pomáhajú učiteľovi pri vyučovacom procese.

(zdroj: Liga aktivítov pre ľudské práva)

„Mnohé z detí doteraz chodievali do školy pešo a aj v zimnom období často aj dlhšie ako pol hodinu. Okrem toho deti nemali riadne oblečenie a obuv a do školy prichádzali premrznuté a hladné. Stávalo sa, že v zime do školy jednoducho neprišli. V rámci projektu je pre nich zabezpečená autobusová doprava, to znamená, že ich autobus vyzdvihne na ich ulici a zavezie do školy a potom zo školy. Deti z toho majú nesmiernu radosť a keď som za nimi prišiel, darovali mi veľa obrázkov, ktoré mi namaľovali a bol na nich práve autobus a vysmiate deti,“ zdôrazňuje Columbus Igboanusi, riaditeľ Ligy aktivítov pre ľudské práva. V rámci projektu je zabezpečená deťom aj strava (desiata, obed, olovrant) a školské pomôcky. Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou.

(zdroj: Rómske listy, Rómska tlačová agentúra)

PODPORA DETÍ ZO SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA

Pre deti zo sociálne málo podnetného prostredia je tempo výučby na základnej škole často príliš rýchle. V praxi sa osvedčili viaceré formy podpory detí, ktoré im napomáhajú lepšie zvládnuť vyučovanie na základnej škole a v úspešnom prípade zabráňujú zbytočnému zaradovaniu zdravých detí na špeciálnu základnú školu. Patrí medzi ne nulté ročníky a asistenti učiteľa. Ak na škole, ktorú navštevuje Vaše dieťa, nie sú takéto možnosti, môžete o ne žiadať.

ZRIADENIE NULTÉHO ROČNÍKA

Nultý ročník je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, pričom nedosahujú školskú zrelosť a pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Vzhľadom na ich sociálne a jazykové prostredie nie je u nich predpoklad, že zvládnu učivo prvého ročníka základnej školy za jeden školský rok.

V obsahovej náplni prvého ročníka zvyčajne ide o osvojovanie si časti učiva prvého ročníka – tzv. rozloženie učiva prvého ročníka ZŠ do dvoch rokov. Nulté ročníky možno zriaďovať pri základnej škole a ich absolvovanie sa považuje za prvý rok povinnej školskej dochádzky.

POZÍCIA ASISTENTA UČITEĽA

Asistent učiteľa je pedagogický zamestnanec v školách a v predškolských zariadeniach, ktorý pomáha prekonávať jazykové, zdravotné a sociálne bariéry detí.

Prítomnosť asistenta ako človeka z miestnej komunity umožňuje rýchlejšiu adaptáciu dieťaťa na nové školské prostredie a efektívnu komunikáciu medzi rodinou a školou.

V školách, ktoré navštevuje väčší počet žiakov z málo podnetného prostredia, môže riaditeľ školy predchádzať komunikačným a adaptačným ťažkostiam žiakov tým, že ustanoví funkciu asistenta učiteľa vykonávanú osobami dobre poznajúcimi prostredie, z ktorého pochádza väčšina žiakov. Zavedenie funkcie asistenta učiteľa nie je viazané na zriadenie nultých ročníkov základných škôl.

KRITÉRIÁ PRE ZAMESTNANIE ASISTENTA

Prijatý za asistenta učiteľa môže byť len uchádzač, ktorý dosiahol 18 rokov, ovláda štátny jazyk, je odborne a pedagogicky spôsobilý (do roku 2010 platí výnimka: stačí stredné vzdelanie a absolvovanie akreditovaného špecializačného kurzu – pedagogické minimum a základné informácie o činnosti asistenta), je zdravotne spôsobilý a trestne bezúhonný.

O súhlas na zavedenie profesie asistent učiteľa požiada riaditeľ školy alebo predškolského zariadenia svojho zriaďovateľa. Základný úväzok asistenta učiteľa na ZŠ je 23 hodín týždenne. Počet asistentov učiteľa určuje riaditeľ príslušnej školy tak, aby na jedného asistenta pripadalo najviac 20 žiakov.

ŽIADOSŤ O ZAMESTNANIE ASISTENTA NA ŠKOLE

Počet asistentov schvaľuje v praxi na návrh školy krajský školský úrad určením financií. Hlavným kritériom je počet detí zo sociálne znevýhodneného a málopodnetného prostredia a rómskych detí v ročníku, triede (minimálne 5 detí). Objem zdrojov na asistentov učiteľa nestačí pokryť všetky požiadavky. Ak je zo strany rodičov záujem o asistenta učiteľa, najlepšie je najprv spojiť sa s riaditeľom školy a písomne ho požiadať o prijatie asistenta učiteľa. Riaditeľ by mal potom túto požiadavku nasmerovať prostredníctvom zriaďovateľa na krajský školský úrad. V žiadosti je nevyhnut-

né uviesť odôvodnenie počtom detí z málopodnetného prostredia s potrebou preklenúť jazykovú bariéru. Ak KŠÚ žiadosti nevyhovie, možno sa obrátiť na Štátnu školskú inšpekciu, aby preverila vybavovanie žiadostí škôl o asistenta učiteľa.

ŠTIPENDIÁ PRE ŽIAKOV V HMOTNEJ NÚDZI

Ústav informácií a prognóz školstva poskytuje stredoškolské štipendiá pre žiakov stredných škôl, ktorých rodičia sú odkázaní na dávku v hmotnej núdzi. Projekt sa realizuje na celom území Slovenskej republiky s výnimkou Bratislavského kraja. Žiakom Bratislavského kraja, ktorých rodičia sú v hmotnej núdzi, sa štipendiá vyplácajú z prostriedkov štátneho rozpočtu.

Škola poskytuje žiakovi štipendium mesačne vo výške:

- a) 1200,- Sk pri priemernom prospechu žiaka do 2,0 vrátane,
- b) 800,- Sk pri priemernom prospechu žiaka horšom ako 2,0 do 3,0 vrátane,
- c) 600,- Sk pri priemernom prospechu žiaka horšom ako 3,0.

Blížšie informácie získate na tel. čísle: 02/6542 6186. E-mail: socialnestipendia@uips.sk

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje žiakom v hmotnej núdzi tieto dotácie:

DOTÁCIA NA STRAVU

Dotáciu na stravu možno poskytovať na financovanie stravy pre dieťa v predškolskom zariadení a pre dieťa v základnej škole a v špeciálnej základnej škole. Možno ju poskytovať pre všetky deti, ktoré navštevujú predškolské zariadenie alebo školu a v predškolskom zariadení alebo v škole je najmenej 50 % detí z rodín, ktorým sa poskytuje dávka a príspevky. Dotácia môže byť poskytnutá aj pre dieťa,

ktoré navštevuje predškolské zariadenie alebo školu a žije v rodine, ktorej sa poskytuje dávka a príspevky alebo ktorej priemerný mesačný príjem za posledných šesť po sebe nasledujúcich mesiacov je najviac vo výške životného minima. Rodič prispieva na stravu za každý stravovací deň na každé jedlo najmenej 1 Sk a najviac 5 Sk. Výška dotácie je 26 Sk na obed a 6 Sk na iné jedlo.

DOTÁCIA NA ŠKOLSKÉ POTREBY

Dotáciu na školské potreby možno poskytovať pre dieťa v prípravnej triede v predškolskom zariadení a pre dieťa v škole na nákup školských potrieb. Možno ju poskytovať pre všetky deti, ktoré navštevujú prípravnú triedu predškolského zariadenia alebo školu a v prípravnej triede v predškolskom zariadení alebo v škole je najmenej 50 % detí z rodín, ktorým sa poskytuje dávka a príspevky. Taktiež pre dieťa, ktoré navštevuje prípravnú triedu predškolského zariadenia alebo školu a žije v rodine, ktorej sa poskytuje dávka a príspevky alebo ktorej príjem je najviac vo výške životného minima. Školskými potrebami na účely dotácie na školské potreby sú najmä zošity, písacie potreby, učebnice, nevyhnutné individuálne pomôcky, ktoré priamo súvisia s vyučovacím procesom v škole alebo s predškolskou výchovou a vzdelávaním dieťaťa v prípravnej triede v predškolskom zariadení. Maximálna výška dotácie je 1000 Sk pre dieťa v kalendárnom roku.

DOTÁCIA NA MOTIVAČNÝ PRÍSPEVOK

Dotáciu na motivačný príspevok možno poskytovať pre dieťa na podporu predchádzania sociálnemu vylúčeniu dieťaťa. Možno ju poskytovať počas školského roka pre všetky deti, ktoré navštevujú školu a v škole je najmenej 50 % detí z rodín, ktorým sa poskytuje dávka a príspevky a ich priemerný prospech je naj-

viac 2,5 za posledný školský polrok (najviac 300Sk mesačne) alebo si za posledný školský polrok zlepšili priemer prospechu najmenej o 0,5 oproti predchádzajúcemu školskému polroku (najviac 200 Sk mesačne). Taktiež pre dieťa, ktoré navštevuje školu a žije v rodine, ktorej sa poskytuje dávka a príspevky alebo ktorej príjem je najviac vo výške životného minima a jeho priemerný prospech je najviac 2,5 za posledný školský polrok alebo si zlepšilo za posledný školský polrok priemer prospechu najmenej o 0,5 oproti predchádzajúcemu školskému polroku. (Dieťaťu, ktoré malo v poslednom školskom roku priemer najviac 1,5, možno poskytnúť dotáciu do výšky 500Sk mesačne).

Dotáciu na motivačný príspevok nemožno poskytovať pre dieťa, ktoré zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky a z toho dôvodu sa prídavok na dieťa poskytuje obci, opakuje

ročník alebo malo za posledný školský polrok zníženú známku zo správania o dva stupne.

Viac informácií môžete získať na stránke ministerstva: www.employment.gov.sk, alebo na tel. číslo 02/5975 1625.

2.1.4. ODMIETNUTIE PRIJATIA DIEŤAŤA DO MATERSKEJ ŠKOLY

Vhodnou prípravou pre nástup do školy je návšteva materskej školy. V niektorých obciach je kapacita materských škôl nízka, dôsledkom čoho sú uprednostňované deti zamestnaných rodičov. Deti zo sociálne slabých rodín nedostanú tak šancu dobehnúť svojich rovesníkov vo vedomostiach a sociálnych zručnostiach.

PRÍKLADY Z PRAXE

Z OSEMDESIATICH DETÍ LEN TRI V ŠKÔLKE

Ako nás informoval napr. rómsky komunálny poslanec pán P. z obce v okrese Kežmarok: „Rómske deti nemajú možnosť chodiť do škôlky, aj keď majú rodičia záujem. Z osemdesiatich detí chodia do škôlky tri. **Deti sa potom nenaučia po slovensky a následne sú zaradené do špeciálnej školy.** V špeciálnej škole sú len rómske deti.“

Závažnou príčinou absencie rómskych detí v materských škôlkach je nechota materských škôlok prijímať rómske deti. Podľa vyjadrení viacerých rómskych matiek materské škôlky oficiálne argumentujú nedostatkom kapacitných možností, čo však nie je skutočný dôvod odmietnutia.

„MÁME PREPLNENÉ“

Podľa vyjadrenia pani E. z Košíc pre náš projekt Interface v roku 2003 má s umiestnením svojich

dvoch synov výrazný problém. Ani jeden z nich zatiaľ predškolskú prípravu neabsolvoval. „Na prihlásenie syna do škôlky mám neprijemné spomienky nielen ja, ale aj môj synček. Zámerne som so sebou zobrala aj dve nerómske priateľky. Dúfala som, že to bude svedčiť o mojej serióznosti... Pre syna sa však z dôvodu preplnenia stavu jedno miesto už nenašlo. Synček sa medzi tým zamiešal medzi škôlkarov, a keďže sa začali hrať, odísť sa mu pravdaže nechcelo. Predviedol riadnu scénu. Ani to však riaditeľkou nehlo. „V škôlke nie je ani jedno rómske dieťa, hovorí pani E., ktorá chcela svojho syna umiestniť do neďalekej škôlky. Ako uviedla, rómske deti v škôlke údajne jednoducho nechcú. Predpokladá, že tak činia z obáv pred nechotou či neschopnosťou rómskych rodičov platiť. „Ak sa však už v minulosti s takýmto prípadom aj stretli, nie je to dôvod, aby nás zavrhlí všetkých. Ja s platením problém nemám,“ hovorí pani E. Aj po viacerých pokusoch v iných škôlkach sa stretla s neúspechom a s rovnakou odpoveďou: „Máme preplnené.“ Podľa pani

E. jej syn nepotrebuje odstrániť jazykovú bariéru, ale pokladá za dôležité, aby malo dieťa vzor a motíváciu na úrovni svojich rovesníkov.

ANI JEDNO RÓMSKY VYZERAJÚCE DIEŤA V ŠKÔLKE

Pani E., z inej časti sídliska v Košiciach, trvalo tri roky, kým sa jej podarilo dostať syna do škôlky.

„Vždy tvrdili, že nemajú miesto... Môj syn má veľmi svetlú pokožku, svetlé vlasy a je veľmi inteligentný. Predpokladám, že dôvodom ich terajšieho rozhodnutia bolo, že nie je poznať, že ide o rómske dieťa,“ uviedla pani E. Podľa jej tvrdenia sa do materskej škôlky okrem jej syna dostalo už iba jedno rómske dieťa, rovnako nerómsky vyzerajúce.

ODVOLANIE PROTI NEPRIJATIU

Ak sa stane, že rodič má pocit, že jeho dieťa nie je žiaduce a nechce ho prijať do materskej školy, možno sa sťažovať písomnou formou zriaďovateľovi, ktorým je zväčša obec, alebo na štátnu školskú inšpekciu, aby prešetrili dôvod neprijatia. Pri podaní prihlášky o prijatie dieťaťa do materskej školy je riaditeľka povinná vydať podľa zákona o správnom konaní rozhodnutie o prijatí/neprijatí. Toto rozhodnutie musí byť riadne a zrozumiteľne odôvodnené a musí obsahovať aj poučenie o možnosti odvolať sa. Odvolacím orgánom je zriaďovateľ, ktorým je zväčša obec. Na podanie odvolania má rodič 15 dní.

ZRIADENIE MATERSKEJ ŠKOLY

Materská škola môže vzniknúť, ak do nej rodičia prihlásia najmenej desať detí, ale existujú aj výnimky pre nižší počet detí. Možno v nej vychovávať spolu so zdravými deťmi ľahko mentálne, zmyslovo alebo telesne postihnuté deti, deti s narušenou komunikačnou schopnosťou a deti s poruchami správania (postihnuté deti). Do triedy možno zaradiť medzi zdravé deti najviac päť postihnutých detí, takéto triedy však musia byť menšie o niekoľko žiakov. O veľkosti triedy rozhodne riaditeľka materskej školy po konzultácii so špeciálnym pedagógom, psychológom a praktickým lekárom pre deti a dorast a po prerokovaní so

zriaďovateľom. Špeciálnu triedu v materskej škole alebo triedu v špeciálnej materskej škole možno vytvoriť pri počte najmenej šesť detí, pričom v týchto triedach môže byť najviac osem detí.

PRIJÍMANIE DO MATERSKEJ ŠKOLY

Riaditeľ predškolského zariadenia prijíma deti priebežne alebo k začiatku školského roka na základe prihlášky, ktorá sa podáva v marci a prikladá sa k nej potvrdenie o zdravotnom stave dieťaťa. Pri vyššom počte prihlásených detí, ako je možné prijať, riaditeľka prednostne prijíma deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou a deti, ktoré dovŕšili 5 rokov veku. Písomné rozhodnutie o prijatí alebo neprijatí dieťaťa oznámi riaditeľka rodičovi najneskôr do 30 dní odo dňa podania prihlášky.

ŠPECIÁLNE MATERSKÉ ŠKOLY

Do špeciálnej triedy materskej školy alebo do špeciálnej materskej školy sa zaraďujú a preraďujú deti, ktoré vzhľadom na ich zdravotné postihnutie nemožno vychovávať spolu so zdravými deťmi. Rozhoduje o tom riaditeľka predškolského zariadenia, do ktorého má byť dieťa zaradené alebo preradené, po prerokovaní s rodičom dieťaťa na základe vyjadrenia špeciálneho pedagóga, psychológa a praktického lekára pre deti a dorast.

DĹŽKA POBYTU DIETĎA

Riaditeľka s rodičom dohodne dĺžku pobytu dieťaťa v predškolskom zariadení. Na prevzatie svojho dieťaťa z predškolského zariadenia môže rodič písomne splnomocniť aj svoje ďalšie maloleté dieťa, najmenej 7-ročné alebo inú osobu, ktorá po prevzatí za dieťa zodpovedá.

OZNÁMENIE O NEPRÍTOMNOSTI DIETĎA

Rodič najneskôr do 14 pracovných dní od začiatku neprítomnosti dieťaťa oznámi dôvod a čas trvania jeho neprítomnosti v predškolskom zariadení. Ak tak rodič neurobí, riaditeľ po predchádzajúcom písomnom upozornení rodiča môže rozhodnúť o vylúčení dieťaťa z predškolského zariadenia. Kvôli novej infekčnej chorobe s následnou karanténou v zariadení, ako aj kvôli jednoduchšiemu odpočtu platieb za stravu majú mnohé materské školy zaužívanú povinnosť nahlasovať dôvod neprítomnosti dieťaťa do 3 dní. V prípade neprítomnosti dlhšej ako 30 po sebe nasledujúcich dní oznámi rodič riaditeľovi dôvod neprítomnosti dieťaťa písomne a pri opätovnom nástupe dieťaťa predloží vyhlásenie o bezinfekčnosti prostredia. Ak dieťa v predškolskom zariadení počas dňa ochoreje, pedagogický zamestnanec zabezpečí jeho izoláciu od ostatných detí a informuje rodiča dieťaťa.

ÚHRADA NÁKLADOV

Výška mesačného poplatku v obecnej materskej škole môže byť na jedno dieťa podľa predpisov platných na začiatku roka 2006 najmenej 50 Sk a najviac 344 Sk (t.j. 7, 5% sumy životného minima pre plnoletú fyzickú osobu – suma životného minima sa každoročne zvyšuje). Tento príspevok sa uhrádza vopred do 10. dňa v kalendárnom mesiaci a neplatí sa, napríklad ak rodič poberá pomoc v hmotnej núdzi alebo ak dieťa z dôvodu choroby nenavštívilo zariadenie viac ako 30 dní za sebou a rodič predlo-

ží potvrdenie od ošetrojúceho lekára. Okrem toho rodič hradí stravu dieťaťa vo výške asi 800 Sk mesačne, pričom sociálne odkázaní rodičia hradia celodennú stravu len vo výške 1 až 5 Sk na deň. Materské školy často vyberajú ďalšie príspevky, napr. na hygienické potreby, hračky, predstavenia a pod.

2.1.5. ODMIETNUTIE ZÁPISU DIETĎA DO ZÁKLADNEJ ŠKOLY

PRIJATIE V MIESTE BYDLISKA

Dieťa sa normálne zapisuje na základnú školu v obci, v ktorej má trvalé bydlisko.

Dieťa má trvalý pobyt zvyčajne tam, kde ho majú jeho rodičia. Riaditeľ školy v tejto obci je povinný dieťa do školy prijať.

Ak je v obci viac škôl, chodia deti do školy podľa toho, v ktorej časti obce bývajú. V prípade, že sú deti z jednej obce zaradené do školy tak, že rómske deti sú všetky v jednej – horšej – škole, treba postupovať rovnako, ako v predchádzajúcej podkapitole číslo 2.1.2.

NAVŠTEVOVANIE ŠKOLY V INEJ OBCI

Žiak môže navštevovať školu aj v obci, kde nemá trvalý pobyt. Riaditeľ tejto školy ho však nemusí prijať. Ak podáte písomnú žiadosť o prijatie, riaditeľ Vám musí písomne odpovedať. Ak riaditeľ dieťa neprijme a Vy máte dôvody na to, aby Vaše dieťa do tejto školy chodilo (napr. strach z násillia od spolužiakov alebo učiteľov), môže Vám vyhovieť ešte obec, v ktorej je táto škola, ak podáte proti rozhodnutiu riaditeľa odvolanie.

Ak v obci nie je žiadna škola alebo tam nie je škola vhodná pre Vaše školopovinné dieťa, štát prepláca žiakom dopravu do najbližšej takej školy.

2.1.6. PRIJÍMACIE SKÚŠKY NA STREDNÚ ŠKOLU

PODANIE PRIHLÁŠKY NA STREDNÚ ŠKOLU

V poslednom ročníku základnej školy môžu rodičia žiaka podať prihlášku na strednú školu. Prihláška sa podáva na zvláštnom tlačive, ktoré by malo byť na základnej škole. Ak ho nemajú, treba sa obrátiť na samosprávny kraj (VÚC). Okrem jednej prihlášky na strednú školu, kde sa konajú tzv. talentové skúšky, je možné podať dve prihlášky na dve stredné školy alebo na dva študijné odbory tej istej školy. Ďalšiu prihlášku si musia vyplniť tí uchádzači, ktorí neboli prijatí ani v jednom z dvoch májových termínov a chcú sa zúčastniť na prijímacích skúškach v júni na niektorej zo škôl, ktoré majú ešte voľné kapacity.

Prihlášku treba podať do stanoveného dátumu (pri odboroch s tzv. talentovými skúškami do 15. februára, pri ostatných učebných a študijných odboroch do 1. apríla) riaditeľovi základnej školy, do ktorej žiak chodí.

Za podanie prihlášky sa neplatí poplatok. Uchádzač, ktorý má zmenenú pracovnú schopnosť, pripojí k prihláške rozhodnutie príslušnej lekárskej posudkovej komisie o schopnosti študovať zvolený odbor.

PRISPÔSOBENIE PRIJÍMACÍCH SKÚŠOK

Uchádzačom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami môžu, ale nemusia stredné školy prispôsobiť prijímacie skúšky (napr. žiakom so špecifickou poruchou učenia nahradiť písomnú skúšku ústnou, vynechať diktát a nahradiť ho iným cvičením, predĺžiť čas testovania a pod.). Musí však ísť o integrovaných žiakov a rodičia musia so školou a poradenským zariadením vopred konzultovať potreby žiaka a odmedzenia vyplývajúce z jeho postihnutia.

Riaditeľ strednej školy je povinný najneskôr do 15. januára pre talentové odbory a do 20. marca pre ostatné odbory zverejniť, či sa budú konať prijímacie skúšky a aký bude ich termín a forma, a tiež podľa akých kritérií budú žiaci prijímaní. Žiaci, ktorí sa prihlásili, dostanú poštou pozvánku na prijímacie skúšky najneskôr päť dní dopredu.

NÁHRADNÝ TERMÍN PRIJÍMACÍCH SKÚŠOK

Ak sa žiak nemôže zo závažných dôvodov zúčastniť na prijímacej skúške (napríklad kvôli chorobe), musia rodičia tieto dôvody oznámiť riaditeľovi strednej školy najneskôr v deň konania prijímacej skúšky. Riaditeľ potom určí náhradný termín najneskôr v poslednom augustovom týždni.

ZVEREJNENIE VÝSLEDKOV

Do troch dní od prebehnutia prijímacích skúšok v oboch májových termínoch sa uchádzači dozvedia ich výsledok prostredníctvom zoznamu všetkých prijatých a neprijatých uchádzačov na výveske školy. Zoznam obsahuje poradie uchádzačov (označených nie menami, ale pridelenými číselnými kódmi) podľa celkového počtu získaných bodov a informáciu, či uchádzač vykonal prijímaciu skúšku úspešne alebo neúspešne. Okrem toho od riaditeľa

školy dostane každý uchádzač rozhodnutie o prijatí, či neprijatí, spolu s oznamom, kde a kedy sa môžu prijatí uchádzači zapísať na štúdium. Základná škola vydá pre uchádzača zápisný lístok, ktorý je prenosný a ponechá si ho stredná škola, na ktorú sa uchádzač zapíše. Ak žiaka prijali na dve stredné školy, môže na jednej zrušiť zápis, vyzdvihnúť si zápisný lístok a odovzdať ho druhej strednej škole.

Riaditeľ strednej školy na požiadanie rodiča umožní nazrieť do písomných alebo do iných prác uchádzača jeho rodičom

ODVOLANIE PROTI NEPRIJATIU

Ak Vaše dieťa nebolo prijaté, vo veľa prípadoch sa oplatí podať proti rozhodnutiu o neprijatí odvolanie. Je to samozrejme nutné, ak ide o zjavnú diskrimináciu (žiak nebol prijatý pre svoj pôvod), ale aj keď mu napríklad chýbalo len málo bodov, ak mohli body byť zle spočítané a podobne. Odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia o neprijatí žiaka. Odvolanie treba doručiť v tejto lehote na strednú školu, kam sa žiak hlásil.

O odvolaní rozhodne samosprávny kraj (VÚC), resp. krajský školský úrad do 14 dní od doručenia. Ak mu nevyhoví, možno proti jeho rozhodnutiu podať žalobu na súd, ale na to je potrebné sa predtým spojiť s občianskym združením alebo s právnikom, ktorí Vám pomôžu.

DOKONČENIE POVINNEJ ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Uchádzač, ktorý nebol prijatý na žiadnu strednú školu, si podáva ďalšiu prihlášku na tlačive potvrdenom základnou školou. Školy s voľnými miestami, ktoré takéto prihlášky ešte prijímajú, to oznámia najneskôr do 31. mája. Ak ani v tomto prípade nie je uchádzač prijatý na strednú školu, v praxi sa postupuje nasledovne: uchádzač sa ohlásí na samosprávnom kraji

alebo na krajskom školskom úrade, ktorý má k dispozícii konečný zoznam škôl, na ktorých ostali voľné miesta. Z tejto ponuky si vyberie školu, v ktorej dokončí povinnú školskú dochádzku.

2.1.7. SLOVNÉ A FYZICKÉ ÚTOKY

Učitelia, zamestnanci a niekedy aj riaditeľ školy sa občas nesprávajú voči žiakom tak, ako by sa mali. Počuli ste napríklad, že by učiteľ hovoril Vášmu dieťaťu:

- ponížujúce výroky, napr. „aj tak nemáte doma elektriku, nikto z tvojich rodičov nepracoval a nikdy robiť nebude“,
- rasovo či nábožensky motivované výroky, napr. „si len špinavý cigán, smrdíš, si parazit“,
- hrubé nadávky,
- vyjadrenia o záležitostiach súkromného charakteru, ktoré môžu Vaše dieťa znevýhodniť či zosmiešniť v očiach spolužiakov?

OZNÁMENIE O ÚTOKOCH NA DIEŤA

V tomto prípade je nutné podať proti správaniu učiteľa alebo inej osoby, ktorá sa takto vyjadruje, sťažnosť riaditeľovi školy alebo na obecný úrad (ak sa riaditeľ nestará, alebo sa sám takto vyjadruje). Samozrejme treba osloviť aj školskú inšpekciu.

Ak učiteľ alebo niekto iný zaútočí v škole na Vaše dieťa fyzicky alebo ho sexuálne obťažuje, treba to oznámiť polícii, najlepšie v spolupráci s občianskym združením, ktoré Vám pomôže vec vyriešiť a môže namiesto Vás komunikovať s políciou. Polícia je povinná Vám pomáhať a chrániť Vaše dieťa. Ak to nerobí, možno ju k tomu donútiť. Na to je však potrebná pomoc občianskeho združenia alebo právnika. Samozrejme, že treba všetko oznámiť hneď aj školskej inšpekcii.

V niektorých prípadoch je potrebné zároveň podať žalobu na súd. Súd zakáže tomu, kto sa takto hrubo správal, aby v tom pokračoval. V závažných prípadoch Vám môže súd priznať peňažné odškodnenie, ktoré zaplatí škola. Žalobu nemusí vypracovať právnik, ale je dobré, aby Vám s ňou pomohol.

NELUDSKÉ SPRÁVANIE SA STALO SAMOZREJMOSŤOU

Na základe sťažností rodičov rómskych detí Liga aktivistov pre ľudské práva vykonala v júli 2005 monitoring dodržiavania ľudských práv rómskych detí na základnej škole v jednej obci v okrese Nové Zámky. Podľa rodičov sa niektorí učitelia na základnej škole k rómskym žiakom správajú ponížujúco, neludsky, nadávajú im a zanedbávajú vyučovací proces. Úroveň vyučovania nespĺňa ani minimálne kritériá. Učitelia majú nepedagogický prístup k žiakom (psychický nátlak, používanie fyzických trestov, ponížovanie žiakov, kričanie na deti, nadávky, znevažovanie osobnosti žiakov a pod.). Riaditeľ školy sa odmieta o tom s rodičmi rómskych detí rozprávať a riešiť situáciu. Na škole nie sú splnené učebné plány a osnovy.

Dňa 2. 2. 2005 zavolali pánovi Petrovi N. zo školy dcéry, aby išiel pre nich a oznámili mu, že pani učiteľka ich zbila. Na otázku pána N., prečo ich udrela, učiteľka odpovedala, že „stáli vo dverách medzi triedou a chodbou“. Fyzické zranenia preukazovali lekárske potvrdenia z chirurgickej ambulancie.

Otec týchto žiakov sa snažil incident spočiatku riešiť prostredníctvom riaditeľky základnej školy. Keďže jeho sťažnosť nebola zo strany základnej školy prešetrená, sťažoval sa Štátnej školskej inšpekcii v Nitre. Zároveň aj ďalší rodičia rómskych detí podali sťažnosť voči správaniu učiteľov riaditeľke školy.

Na základnej škole sa dňa 12. 9. 2005 uskutočnilo stretnutie rodičov poškodených rómskych detí s riaditeľkou školy a inšpektorkou zo Štátnej školskej inšpekcie. Inšpektorka uviedla, že počká, kým sa skončí vyšetrovanie na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru a podľa toho vykoná na Základnej škole primerané opatrenia a vyvodí zodpovednosť.

Inšpekcia vykonala na škole anonymné dotazníky týkajúce sa používania telesných trestov na škole. Dotazníky poukázali na to, že veľké množstvo žiakov sa už osobne stretlo s telesnými trestami a s vyhrážkami na ZŠ alebo bolo svedkom takýchto trestov.

Liga aktivistov pre ľudské práva sa domnieva, že problém diskriminácie sa dá čiastočne riešiť spolupracou školy s rómskym asistentom učiteľa, ktorý bude komunikovať aj s rodičmi rómskych detí. Po stretnutí rodičov rómskych detí a zástupcov Ligy aktivistov pre ľudské práva s inšpektorkou Štátnej školskej inšpekcie a riaditeľkou základnej školy, bol ako asistent učiteľa do základnej školy prijatý jeden z rodičov rómskych detí. Prípád fyzického násillia použitého voči rómskym deťom je ďalej riešený pred Okresným riaditeľstvom Policajného zboru.

2.1.8. PORUŠOVANIE PRÁV DETÍ ZO STRANY RODIČOV

NEDOSTATOČNÁ STAROSTLIVOSŤ, ZNEUŽÍVANIE A ZANEDBÁVANIE DIEŤAŤA

Môže sa stať, že u dieťaťa nastane porušovanie jeho práv aj v dôsledku zlej starostlivosti alebo zanedbávania zo strany rodičov. Rodičia v niektorých prípadoch deti zanedbávajú, nepokryjú im ani základné životné potreby. Môže dochádzať aj k psychickému, fyzickému alebo sexuálnemu zneužívaniu dieťaťa. Ďalší rodičia zas majú záujem o zlé diagnostikovanie zdravého dieťaťa, aby tým pre seba získali finančné výhody. Dieťa s diagnózou mentálneho postihnutia je potom preradené do špeciálnej základnej školy bez šance na ďalšie vzdelávanie a získanie zamestnania.

UPOZORNENIE ORGÁNOV

Zanedbávanie školskej dochádzky a zlá starostlivosť zo strany rodičov sa rieši podaním písomného podnetu zo strany pedagóga riadi-

teľovi a ten následne osloví rodičov prostredníctvom asistenta učiteľa alebo sociálneho terénneho pracovníka a ak nedôjde k náprave, má riaditeľ ohlasovaciu povinnosť voči obecnému úradu a úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

INŠTITÚT OSOBNÉHO PRÍJEMCU

Asistent učiteľa alebo sociálny terénny pracovník vyhľadá danú rodinu a pokúsi sa zistiť príčiny problémov. Ak rodič nevyužíva prídavok na dieťa pre jeho výchovu a výživu, alebo ak dieťa zanedbáva školskú dochádzku (teda má za kalendárny mesiac viac ako 15 neospravedlnených hodín), obec zriadi tzv. inštitút osobného príjemcu a s prídavkom na dieťa potom narába obec, nie rodič. Tá využije prídavok na dieťa podľa individuálnych potrieb dieťaťa, napríklad na úhradu cestovného do školy, na zakúpenie ošatenia, hygienických potrieb, na úhradu aktivít organizovaných školou v rámci vyučovania alebo aj mimo neho, na zaplatenie obedov v školskej jedálni, na zakúpenie školských potrieb a pod. Ak sa situácia s dochádzkou do školy zlepší, na základe oznámenia školy (obce), najskôr však po troch mesiacoch,

platiteľ rozhodnutím opäť vráti vyplácanie prídavku na dieťa rodičovi.

ZVERENIE DIEŤAŤA DO STAROSTLIVOSTI INEJ OSOBY

Ak nedôjde ku zmene v starostlivosti rodičov alebo ak ide o porušovanie práv dieťaťa, je nevyhnutné sa obrátiť na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – odbor sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Toto konanie je mimo zainteresovaných strán ako je škola, obec, sociálny terénny pracovník. Príslušný odbor začne konanie s vyšetrovacím charakterom na zistenie príčin, navrhne riešenie a opatrenie a nakoniec oboznámi zainteresované strany o ukončení konania s výsledným rozhodnutím. V najzávažnejších prípadoch, kedy by sa ocitlo maloleté dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie alebo priaznivý vývoj vážne ohrozený alebo narušený, súd bez návrhu alebo na návrh orgánu povereného výkonom sociálnoprávnej ochrany a prevencie nariadi, aby bolo maloleté dieťa dočasne zverené do starostlivosti ním určenej fyzickej alebo právnickej osoby.

PRÍKLAD Z PRAXE

NIEKTORÍ VYMEŠKAJÚ AŽ SEDEMDESIAT HODÍN MESAČNE

Ako ďalší príklad môžeme uviesť skúsenosti riaditeľa školy pána K. z obce J. na južnom Slovensku, ktorú navštevuje polovica rómskych detí. „Rodičia sa často o dieťa vôbec nestarajú, celé popoludnie ani nevedia, kde je, zanedbávajú ho, nabádajú, aby nechodilo do školy. Potom pre ne vybavujú falošné

potvrdenia od lekára. Niektoré deti vymieškajú až sedemdesiat hodín mesačne, správajú sa agresívne voči ostatným žiakom, sú vulgárni, fyzicky ich napádajú, vyhrážajú sa. Takto sa správajú aj voči učiteľom. Zriadili sme pre deti nulté ročníky, je to veľká pomoc, deti sú lepšie pripravené. Žiadal som financie aj na špeciálneho pedagóga a psychológa, ale neboli nám poskytnuté. Máme rómsku asistentku, vďaka nej sa spolupráca o niečo zlepšila.

2.1.9. PROBLÉMY V ŠKOLE

ADRESÁT	PROBLÉMY, NA KTORÉ SA MU TREBA SŤAŽOVAŤ
Riaditeľ	• nevhodné správanie učiteľov • nevhodná komunikácia s rodičmi, • alkoholizmus učiteľa • problémy s klasifikáciou prospechu • šikanovanie v triede • zlý prospech celej triedy vinou učiteľa • zanedbávanie bezpečnosti a ochrany zdravia detí, • zanedbávanie dozoru, • používanie fyzických trestov, • kričanie na deti, • vyberanie peňazí od žiakov. • vykázanie žiaka počas vyučovania z triedy alebo z budovy školy
Štátna školská inšpekcia	• sťažnosť na riaditeľa, prípadne ak riaditeľ sťažnosť podanú rodičom prešetrí nedostatočne alebo vôbec, • nevhodná komunikácia s rodičmi (riaditeľ sa s nimi odmieta rozprávať, neodpovedá na jasné otázky, nepríde na rodičovské združenie, aj keď ho na to rodičia vyzvú), • nevyhovujúca organizácia vyučovania, neplnenie učebných plánov a učebných osnov (deti sa neučia to, čo by sa učiť mali), • nevydanie vysvedčenia, • znížené známky zo správania, • neinformovanie rodiča o zhoršených známkach, alebo zlom správaní žiaka, • neoprávnené vylúčenie žiaka zo školského klubu detí. Proti riaditeľom stredných škôl sa môžete sťažovať na všetko ako pri základných školách a navyše aj na • prijímacie konanie (neprijatie na strednú školu, neoprávnené prijatie, chyby pri oprave písomných prác, dodatočná zmena kritérií na prijatie, úlohy na prijímacích skúškach v rozpore s učebnými osnovami základnej školy), • vykonávanie nočnej práce žiakmi stredných škôl počas odbornej praxe. Proti riaditeľom MŠ sa môžete sťažovať aj na: • neprispôsobenie prevádzky potrebám rodičov, • nezabezpečenie lekárskeho ošetrovania.

Polícia	pri činoch, pri ktorých je podozrenie na spáchanie trestného činu (úplatky, podozrenie zo zneužitia právomoci verejného činiteľa, ublíženie na zdraví, psychické alebo fyzické týranie zverenej osoby, ohováranie).
Zriaďovateľ školy (obec, VÚC, alebo Krajský školský úrad)	• otázky ohľadom zlého hospodárenia školy, • otázky ohľadom vymenovania/odvolania riaditeľa, sťažnosť na riaditeľa, • nevytvorenie rady školy, hygienicky závadné priestory školy (nadmerná prašnosť a pod.), • nedostatočné materiálne vybavenie školy, nedostatočné množstvo učebníc a vhodných školských pomôcok, v zime sa nekúri, nevymieňajú sa rozbité okná, • obec nezabezpečila rovnaké podmienky na stravovanie detí a žiakov v školskej jedálni (obmedzenie prístupu žiakov do jedálne, nízka kvalita jedla, chýba príbor, hliníkový príbor).

Foto: Ingrid Vagačová – Antalová

2.2. PRÁVNE NÁSTROJE

2.2.1. SŤAŽNOSŤ

Stážnosťou upozorňujete na problém a domáhate sa jeho prešetrenia a následného riešenia. Stážnosť je vhodné podať písomne a treba uviesť všetky údaje, ktoré sú potrebné (podľa vzoru v prílohe).

Stážnosť nie je potrebné podať vtedy, ak môžete podať odvolanie.

ZÁSADY PODÁVANIA SŤAŽNOSTI

- Aktuálnosť

Stážnosť je nutné podať vtedy, keď chcem niečo vyriešiť, ak sa chcem domôcť svojich práv a niečo konkrétne napraviť, a vec je aktuálna. (Nie keď už je po probléme alebo dieťa do danej školy nechodí. Inak ju môžu úrady odložiť „do koša“ ako už neopodstatnenú.)

- Konkrétnosť

Stážnosť treba napísať jasne, konkrétne a pokiaľ možno doložiť ju čo najväčším množstvom konkrétnych údajov (pripojte svedectvá, prípadne uveďte, kde sa dajú získať). Musí obsahovať meno, priezvisko, adresu fyzickej osoby alebo názov a sídlo právnickej osoby, ktorej je stážnosť adresovaná a takisto meno, priezvisko, adresu fyzickej osoby alebo názov a sídlo právnickej osoby, proti ktorej táto stážnosť smeruje. Musí obsahovať aj predmet stážnosti a čoho sa stážovateľ domáha.

- Správny adresát

Stážnosť treba poslať na správne miesto – riaditeľovi školy, školskej inšpekcii, obci,

samosprávne mu kraju (VÚC), prípadne polícii. Adresát stážnosti (riaditeľ, obec, školská inšpekcia) je povinný prešetriť a vybaviť stážnosť najneskôr do 30 dní odo dňa, keď mu bola doručená (t.j. treba si nechať potvrdiť, že ste stážnosť podali).

POSTUP PRI NEVYHOVENÍ SŤAŽNOSTI

Ak do 30 dní nedostanete odpoveď na Vašu stážnosť alebo s odpoveďou nie ste spokojní (problém sa nevyriešil), treba podať ďalšiu stážnosť na nadriadený orgán. Tým je obec (ak ide o veci spojené so základnou školou, resp. jej riaditeľom), VÚC (ak ide o veci spojené so strednou školou, resp. jej riaditeľom) a krajský školský úrad (ak sa sťažujete proti obci alebo VÚC). Ak ide o závažnú vec, treba sa vždy obrátiť aj na Štátnu školskú inšpekciu. Ak ani táto stážnosť nepomôže, treba požiadať občianske združenie o pomoc s ďalším postupom. Svojich práv sa totiž môžete domáhať aj na súde.

ÚSTNA ALEBO ANONYMNÁ SŤAŽNOSŤ

Sťažovať sa možno aj ústne. Pri podaní ústnej stážnosti si však vyžiadajte záznam o jej podaní, ktorý si prečítajte a podpíšte. Prešetrujú sa aj anonymné podania, takže ak sa nepodpíšete, prešetrenie sa uskutoční, ak budú splnené ďalšie náležitosti.

2.2.2. ODVOLANIE

Ak má o Vašej záležitosti rozhodnúť riaditeľ školy, starosta alebo iný úradník, v absolút-

nej väčšine prípadov musí rozhodovať podľa pravidiel o správnom konaní. V tom prípade musí presne dodržať zákonný postup, ktorého najdôležitejšie znaky nájdete v tejto časti a ktoré sú upravené aj v zákone č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

1. Riaditeľ (starosta, prednosta krajského školského úradu, predseda VÚC) musí rozhodnúť včas. O každej veci by sa malo rozhodnúť čo najrýchlejšie. O jednoduchých veciach bezodkladne, inak do 30 dní, v zložitých veciach do 60 dní.

2. Ak riaditeľ nerozhodne v tejto lehote, možno požiadať odvolací orgán (obec, VÚC, krajský školský úrad), aby rozhodol o veci sám alebo prikázal riaditeľovi rozhodnúť. Takúto žiadosť je samozrejme nutné podať písomne. Ak ani to nepomôže, je vhodné obrátiť sa na súd. Riaditeľ musí rozhodnúť správne a podľa zákona.

3. Ak nie ste spokojní s rozhodnutím riaditeľa, obce či iných úradov, odvolajte sa. Ak podáte odvolanie, rozhodnutie riaditeľa preskúma jeho nadriadený, t.j. väčšinou obec, VÚC alebo krajský školský úrad. Ak je toto rozhodnutie nesprávne, zruší ho alebo ho zmení.

Ak vo Vašom prípade rozhodol riaditeľ, musíte mu doručiť odvolanie do 15 dní od kedy Vám oznámil rozhodnutie. Doručenie si nechajte potvrdiť na kópiu odvolania, aby ste mali o tom dôkaz. Ak Vám riaditeľ nevyhoví, musí vec poslať na vyriešenie obci, VÚC alebo krajskému školskému úradu. Tá potom rozhodne o Vašom odvolaní.

Podanie odvolania má odkladný účinok, t.j. až do rozhodnutia o odvolaní nie je možné pôvodné rozhodnutie vykonať.

Odvolanie by malo obsahovať:

- kto odvolanie podáva, ktorý orgán by o ňom mal rozhodnúť a označenie orgánu, ktorý

vydal napadnuté rozhodnutie,

- označenie konania, v ktorom bolo napadnuté rozhodnutie vydané (hlavne číslo konania, mená a priezviská účastníkov, predmet konania),
- dátum, kedy bolo napadnuté rozhodnutie oznámené, resp. doručené,
- dôvody, pre ktoré pokladáte rozhodnutie za nesprávne – napríklad, ak riaditeľ vychádzal v rozhodnutí z nepravdivých skutočností alebo ak rozhodnutím dochádza k diskriminácii,
- čo je cieľom odvolania – zrušenie rozhodnutia, zmena – v akom zmysle (napr. ak bolo odmietnuté preloženie na inú školu, treba žiadať o súhlas s preložením na inú školu),
- dátum, podpis.

V prípade, že nie ste spokojní s rozhodnutím o odvolaní, môžete proti nemu podať žalobu na súd. V tom prípade požiadajte o pomoc občianske združenie alebo právnik. Lehota, v ktorej tak môžete urobiť, je dva mesiace odo dňa doručenia rozhodnutia o odvolaní.

2.2.3. OBNOVA KONANIA

Pri obnove konania možno zmeniť rozhodnutie, voči ktorému sa už nedá odvolať, ak sa zistili nové skutočnosti, ktoré mohli mať podstatný vplyv na pôvodné rozhodnutie. Možno o ňu žiadať až do troch rokov od ukončenia predchádzajúceho konania. Nie je nutné, aby ste v pôvodnom konaní podali odvolanie alebo žalobu.

O obnove konania rozhoduje ten, kto rozhodol o veci v poslednom stupni (ak o odvolaní rozhodovala obec, bude rozhodovať aj o obnove konania).

PRÍKLAD

Žiak bol priradený na špeciálnu školu s tým, že lekárka presvedčila rodičov, že s tým musia súhlasiť, lebo je to zo zdravotných dôvodov pre ich dieťa lepšie. Rodičia sa po čase (dvoch-troch mesiacoch) dozvedia, že viac rodičov bolo takto presvedčených a že v skutočnosti ich dieťaťu nič nie je. Rodičia by mali podať riaditeľovi špeciálnej školy návrh na obnovu konania a uviesť v ňom všetky tieto skutočnosti.

2.2.4. PROTEST PROKURÁTORA

Keď vám nepomôže ani odvolanie proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy (štátnej správy, samosprávy), o ktorom ste presvedčení, že je v rozpore so zákonmi (nariadeniami) a je voči Vám nespravodlivé (nesúhlasíte s ním), je vhodné obrátiť sa na prokuratúru. Tá ma za úlohu vec dôsledne prešetriť a má možnosť vec vyriešiť k Vašej spokojnosti. Keďže ide o komplikovanejší proces, je vhodné požiadať o pomoc niektoré občianske združenie, nadáciu alebo inú mimovládnu organizáciu, ktorá sa venuje obhajobe ľudských práv. Ďalšie podrobnosti sa dozviete aj v zákone č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre.

2.2.5. OCHRANA SÚDOM

PODANIE ŽALOBY

Ak sa Vám nepodarilo dosiahnuť ochranu svojich práv inou cestou, je vhodné obrátiť sa na súd. Žaloby na súd patria medzi najúčinnnejšie, keďže výsledok nezávisí od iniciatívy niekoho, kto má vec prešetriť, ale priamo na Vašej aktivite a aktivite Vášho právnik. Pred podaním žaloby na súd je vhodné obrátiť sa

na občianske združenie alebo právnik, ktorí Vám pomôžu napísať žalobu. Finančných nákladov sa báť nemusíte, súd Vám môže odpustiť poplatky za žalobu a zaplatiť namiesto Vás právnikovi. Musíte však preukázať, že by ste si ináč nemohli dovoliť žalobu podať.

ODVOLANIE VOČI ROZHODNUTIU SÚDU

Súd musí o Vašej žalobe rozhodnúť a ak rozhodne nesprávne, môžete sa odvolať. Ak súdy ignorujú Vaše argumenty (samozrejme, ak sú správne – na to potrebujete právnik), môžete sa obrátiť na Ústavný súd a potom aj na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu.

SÚKROMNO-PRÁVNA ŽALOBA

Ak Vaše práva poruší súkromná osoba, napr. zamestnávateľ, úradník mimo výkonu svojej právomoci alebo ktorýkoľvek podnikateľ (v súvislosti s prácou), môžete sa obrátiť na súd so súkromno-právnou žalobou. V takomto prípade kontaktujte znova občianske združenie alebo právnik, ktorí Vám pomôžu s podaním žaloby.

Súd Vám vždy poskytne ochranu proti diskriminácii. Na základe antidiskriminačného zákona musí súd zakázať diskrimináciu, nariadiť opatrenia na nápravu situácie a prípadne aj poskytnúť finančné odškodnenie za nemajetkovú ujmu.

ODVOLANIE

Marek Trnka, Klokočná 4, 717 02 Malý Vranovec,
v zastúpení: Ján Trnka, Klokočná 4,
Malý Vranovec, otec

Košický samosprávny kraj
Námestie Maratónu mieru 1
04266 Košice

cestou:
Mgr. Anton Jablko, riaditeľ
Stredná priemyselná škola
elektrotechnická
Klzká 4
717 02 Malý Vranovec

Malý Vranovec, 21. 5. 2003

Vec: **Odvolyvanie proti rozhodnutiu o neprijatí žiaka na strednú školu**

Dňa 14. 5. 2002 rozhodol riaditeľ strednej školy na Klzkej ulici č. 4 v Malom Vranovci o neprijatí Mareka Trnku, narodeného 12. 1. 1988, na túto strednú školu.

Dôkaz: Rozhodnutie o neprijatí – príloha č. 1

Toto rozhodnutie obsahovalo odôvodnenie v jednej vete, v ktorej riaditeľ školy poukázal na to, že uchádzač nedosiahol dostatočný počet bodov na prijímacích pohovoroch. Riaditeľ školy nezverejnil počet bodov dosiahnutý žiakmi, ktorí neboli prijatí. Dňa 16. 5. 2002 som sa dostavil do SPŠ v Malom Vranovci s cieľom nahliadnutia do testov môjho syna. Riaditeľ mi tieto testy odmietol ukázať a odmietol mi povedať, koľko bodov dosiahol môj syn. Z toho dôvodu pochybujem o správnosti a objektivite jeho rozhodnutia. Rozhodnutie o neprijatí nie je riadne odôvodnené, pretože z neho nie je možné zistiť, ktoré podmienky na prijatie Marek Trnka nespĺnil.

Z uvedených dôvodov navrhujeme samosprávnemu kraju, aby preskúmal rozhodnutie riaditeľa SPŠ na Klzkej ulici č. 4 v Malom Vranovci o neprijatí Mareka Trnku a zmenil ho tak, že žiaka prijíma.

Anton Trnka, v.r.
zákonný zástupca Mareka Trnku

Prílohy: Rozhodnutie riaditeľa školy

ŠŤAŽNOSŤ ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

Jozef Horanský, Horná 48, 02 566 Prešov

Štátna školská inšpekcia
Staré grunty 52
842 44, Bratislava 4Vec: Šťažnosť voči činnosti riaditeľa základnej školy

Podávam sťažnosť voči Jánovi Novákovi, riaditeľovi základnej školy v Prešove, Dlhá ulica č. 2. Sťažnosť odôvodňujem nasledovne:

- a) Riaditeľ školy udržiava a napomáha diskriminácii (pozri dôkaz č. 1) (rómske deti sú zaradené do tried nespĺňajúcich základné hygienické kritériá, osobitná budova) a odmieta sa o tom s rodičmi rozprávať a odôvodniť im svoje rozhodnutia. Rómski žiaci majú vyučovanie v osobitnej budove (všetci sú v jednej triede, bez odôvodnených kritérií) – neexistuje dôvod, aby boli rómski žiaci oddelení od ostatných žiakov. Riaditeľ tak jednoznačne koná v rozpore so základnými zásadami, ktoré by sa mali používať v školstve.
- b) Úroveň vyučovania nespĺňa ani minimálne kritériá (pozri dôkaz č. 2). Učitelia žiakov posielajú bežne domov počas vyučovania a ani počas hodín sa im adekvátne nevenujú. Posledné dva roky sa nerozprávali s rodičmi ohľadom prospechu detí. Učitelia majú jednoznačne nepedagogický prístup k žiakom (psychický nátlak, fyzické tresty, nadávky, ponižovanie).
- c) Rómske deti nemajú prístup k počítačom a učebnice si nemôžu brať domov (dôkaz č. 3).

Som presvedčený, že zo strany riaditeľa ide o neoprávnený postup, ktorý je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania (zákazu diskriminácie) podľa zákona č. 365/2004 Z.z.. Riaditeľ odmieta prešetriť aj sťažnosti voči postupu učiteľov, ktoré mu rodičia žiakov zaslali pred 4 mesiacmi, čo je viac ako zákonná lehota na vybavenie sťažnosti (dôkaz č. 4). Na základe vyššie uvedeného žiadam školskú inšpekciu, aby uplatnila nevyhnutné opatrenia na odstránenie nedostatkov vo všetkých vyššie spomenutých bodoch (a, b, c) a popri inom tiež zastavila rozhodnutia riaditeľa školy vzhľadom na jasné porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov.

V Prešove, 12. 4. 2003

Jozef Horanský, v.r.

Dôkaz č. 1:

- výpovede žiakov a okoloidúcich, ktoré potvrdzujú neumožnenie vstupu rómskym deťom do hlavnej budovy školy
- fotografie, ktoré dokumentujú existenciu dvoch budov, zachytávajú nástup detí do osobitnej budovy školy a návrat detí po škole
- zvukový záznam, kde riaditeľ „hovori“, že sa o tom s rodičmi nebude baviť

Dôkaz č. 2:

- fotografie (najlepšie s dátumom a časom), (resp. zábery kamery) zachytávajúce deti, ako idú domov zo školy v predpoludňajších hodinách, ako zbierajú doobeda v lese drevo
- výpovede rodičov, že deti prišli doobeda domov

- výpovede svedkov o tom, že videli deti vychádzať doobeda zo školy
- zvuková nahrávka o správaní sa učiteľa k žiakom – nadávky, ponižovanie
- znalosti detí – nedostatočné vedomosti napriek „dobrym známkam“

Dôkaz č. 3:

- učebnice – písomná žiadosť rodičov o pridelenie učebníc, výpovede detí (rodičov) o tom, že nemajú doma žiadne učebnice
- svedecká výpoveď – učitelia im zakázali brať si knihy domov,
- priestory – fotografia (zobraziť stav budovy a jej priestorov), plán budovy, uviesť počet žiakov v triede

ŽALOBA PROTI NEČINNOSTI ORGÁNU VEREJNEJ SPRÁVY

Krajský súd Prešov
Rovná 6
008 01 Prešov

Hríbovce 10. 6. 2003

Žalobca: Ján Novák, Dlhá 5, Hríbovce 008 05, narodený 12. 3. 1991
zákonný zástupca: Jozef Novák, Dlhá 5, Hríbovce 008 05, narodený 12. 3. 1962
právny zástupca: JUDr. Peter Múdry, advokát, Krátka 3, 020 01 Prešov

Žalovaný: Miroslav Kováč, riaditeľ základnej školy v Hríbovciach, Krátka 6, Hríbovce 00 805

Vec: Žaloba proti nečinnosti verejnej správy

I. Neuspokojivá situácia na základnej škole

Na základnej škole v Hríbovciach je neúnosná situácia vo vyučovacom procese. Učitelia sa správajú k žiakom ponížujúco, zanedbávajú vyučovací proces.

II. Sťažnosť

Vzhľadom na to, že môj syn Jozef Novák navštevuje túto základnú školu, podal som sťažnosť voči správaniu učiteľov riaditeľovi M. Kováčovi.

Dôkaz: Sťažnosť proti správaniu učiteľov ZŠ v Hríbovciach – podaná 10. 3. 2003 v podateľni ZŠ

III. Sťažnosť pre nečinnosť

Riaditeľ ZŠ sa v zákonnej lehote 30 dní k sťažnosti nevyjadril, a tak som zaslal sťažnosť obecnému úradu v Hríbovciach, ktorý je zriaďovateľom školy. Starosta obce sa k tejto sťažnosti tiež nevyjadril.

Dôkaz: Sťažnosť proti nečinnosti riaditeľa ZŠ v Hríbovciach – podaná 15. 4. 2003 v podateľni ZŠ a aj na obecnom úrade

IV. Záverečný návrh súdu

Z týchto dôvodov žiadam, aby súd uložil týmto orgánom povinnosť vo veci konať a preskúmať moju sťažnosť, nasledujúcim rozsudkom:

„Riaditeľ základnej školy v Hríbovciach je povinný preskúmať predmet sťažnosti J. Nováka podanej 10. 3. 2003 do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Základná škola v Hríbovciach je povinná nahradiť žalobcovi trovy konania a trovy právneho zastúpenia do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.“

Prílohy:

- rodný list – dokladujúci rodičovský vzťah J. Nováka k žiakovi,
- potvrdenie o odoslanií odvolania,
- sťažnosť adresovaná riaditeľovi ZŠ v Hríbovciach
- sťažnosť adresovaná starostovi obce Hríbovce,
- plná moc pre JUDr. Petra Múdreho

JUDr. Peter Múdry, advokát

PODNET NA PROKURATÚRU

Jozef Horanský, Horná 48, 02 566 Íverovce

Okresná prokuratúra Prešov
Grešova 3
080 97 Prešov

Vec : Podnet na preskúmanie postupu riaditeľa základnej školy

Podávam podnet na preskúmanie konania Jána Nováka, riaditeľa základnej školy v Íverovciach, Dlhá ulica č. 2 (ďalej len „ZŠ“) na základe nižšie uvedených dôvodov.

ZŠ navštevujú rómski a nerómski žiaci. Nerómski žiaci sú umiestnení v priestoroch opravenej hlavnej budovy školy, majú prístup k počítačom a dostávajú pravidelne teplé obеды. Rómski žiaci sú umiestnení v priestoroch staršej budovy, s nedostatočným kúrením v zime. Rómski žiaci majú zakázaný prístup na počítače a namiesto obedov dostávajú často balíčky s bagetami. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že rómski žiaci sú diskriminovaní a znevýhodňovaní oproti nerómskym žiakom (Dôkaz č. 1). Nerovnaký prístup k žiakom, neposkytnutie teplej stravy, na ktorú majú žiaci nárok, predstavujú konanie, ktoré je v rozpore so všeobecne záväznými predpismi na úseku školstva.

Na vyššie uvedenú situáciu sme upozornili riaditeľa ZŠ (Dôkaz č. 2), ktorý má povinnosť usporiadať veci na ZŠ v súlade so všeobecne záväznými predpismi na úseku školstva. Riaditeľ ale napriek upozorneniu nevykonal žiadnu nápravu na zmenu tohto stavu.

Vzhľadom na neochotu riaditeľa školy riešiť vyššie uvedenú situáciu, žiadame okresnú prokuratúru v Prešove, aby preskúmala situáciu na ZŠ a vydala upozornenie, ktorým nariadi riaditeľovi ZŠ odstránenie protiprávneho stavu.

Zároveň žiadame, aby nás prokuratúra informovala o svojich zisteniach.

V Íverovciach, 12. 6. 2006

Jozef Horanský, v. r.

Dôkaz č. 1:

- výpovede žiakov, rodičov a zástupcov občianskych združení (prípadne zamestnancov školy), ktoré potvrdzujú zaradenie rómskych žiakov do osobitnej budovy, zakázaný prístup k počítačom a nevydávanie teplých obedov,
- fotografie, ktoré dokumentujú existenciu dvoch budov, zachytávajú nástup detí do osobitnej budovy školy a fotografie, ktoré dokumentujú bagety ako obed pre rómske deti a teplé obеды pre nerómske deti,

Dôkaz č. 2:

- písomné upozornenie adresované riaditeľovi školy, v ktorom bol riaditeľ vyzvaný na odstránenie protiprávneho stavu (najlepšie potvrdená kópia prevzatia upozornenia).

PODNET NA SLOVENSKE NÁRODNÉ STREDISKO PRE LUDSKÉ PRÁVA

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Kýčerského 5
811 05 Bratislava

I. Údaje o podávateľovi podnetu

Ján Novák, Dlhá 5, Hríbovce 00805, narodený 12.3.1996
zákonný zástupca: Jozef Novák, Dlhá 5, Hríbovce 00805, narodený 12.3.1962
podporujúca občianska organizácia: Rómski študenti, Rovná 8, 00555 Košice

II. Oblasť diskriminácie

Zásada rovnakého zaobchádzania bola v našom prípade porušená v oblasti vzdelávania.

III. Vec

Na základnej škole v Hríbovciach je neúnosná situácia vo vyučovacom procese. Na základe rozhodnutia riaditeľa základnej školy musia rómski žiaci navštevovať špeciálne priestory školy. Na rozdiel od nerómskych žiakov nemajú k dispozícii učebnice aj doma a učitelia nemajú na hodinách rovnaký prístup k rómskym žiakom v porovnaní s nerómskymi žiakmi. Môj syn, Ján Novák, ktorý je rómskeho pôvodu, preto nemá rovnaký prístup k vzdelaniu v porovnaní s nerómskymi žiakmi. Riaditeľ základnej školy Miroslav Kováč, ktorý je zodpovedný za vyššie uvedenú situáciu, preto porušil zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní.

Dôkaz č.1 – Výpovede žiakov, rodičov, občianskych aktivistov, učiteľov. Fotodokumentácia situácie.

Upozornil som riaditeľa základnej školy Miroslava Kováča, ako osobu zodpovednú za právny stav na základnej škole, že vyššie uvedená situácia predstavuje hrubé porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, v dôsledku čoho môj syn Ján Novák nedostáva vzdelanie za rovnakých podmienok ako nerómski žiaci. Riaditeľ ale neuskutočnil žiadne kroky na odstránenie vyššie uvedeného stavu.

Dôkaz č. 2: Sťažnosť proti diskriminačným pomerom na ZŠ v Hríbovciach – podaná 2.5.2006 v podateľni ZŠ (Dôkazy treba priložiť ako prílohy k podnetu)

IV. Čo žiadame

Žiadame, aby rómski žiaci mali rovnaký prístup a podmienky na vzdelávanie ako nerómski žiaci na základnej škole v Hríbovciach.

V. Súhlas so spracovaním osobných údajov

Týmto dávam Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva v zmysle zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov svoj výslovný súhlas so spracovaním osobných údajov, vrátane osobných údajov osobitnej kategórie, v rozsahu všetkých osobných údajov uvedených v podnete a doložených prílohách. Súhlas so spracovaním mojich osobných údajov bude platný po dobu preskúmavania podnetu a následnej archivácie v zmysle zákona č. 428/2002 Z.z.

S prípadným zverejnením môjho prípadu v médiách:

- ☐ Súhlasím
☐ Nesúhlasím

Jozef Novák

Prílohy:

- rodný list – dokladujúci rodičovský vzťah J. Nováka k žiakovi,
- vyššie uvedené dôkazy,
- doklad o spolupráci s občianskou organizáciou (nemusíte podávať podnet spolu s organizáciou, tá Vám len môže pomôcť s úspešným vybavovaním Vášho podnetu)

Poznámka:

Okrem vyššie uvedeného je možné Slovenské národné stredisko pre ľudské práva požiadať, aby vykonali monitoring dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania na predmetnej základnej škole, s tým, že podávateľ podnetu má záujem byť pri tomto monitoringu prítomný.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva je možné okrem uvedeného požiadať aj o vydanie odborného stanoviska vo veci dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania, s tým že takéto odborné stanovisko predloží podávateľ pri potenciálnej žalobe v občianskoprávnom konaní.

TRESTNÉ OZNÁMENIE

Občianske združenie Slnko, Horná 48, 00 486 Dukátovce

Okresné riaditeľstvo policajného zboru Prešov
Vajanského 32
081 08 Prešov

Vec : Podnet z dôvodu podozrenia spáchania trestného činu zo strany riaditeľa základnej školy

Podávam podnet z dôvodu podozrenia spáchania trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa (resp. marenia úlohy verejného činiteľa) Martinom Novým, riaditeľom základnej školy v Dukátovciach, Dlhá ulica č. 2 (ďalej len „ZŠ“).

Základnú školu v Dukátovciach navštevujú rómski a nerómski žiaci. Riaditeľ školy z titulu svojej funkcie stanovuje odlišné podmienky pre štúdium rómskych a nerómskych žiakov. Nerómski žiaci sú umiestnení v priestoroch opravenej hlavnej budovy školy, majú prístup k počítačom, k učebniciam a dostávajú pravidelne teplé obedy. Rómski žiaci sú umiestnení v priestoroch staršej budovy, s nedostatočným kúrením v zime. Rómski žiaci majú zakázaný prístup na počítače a namiesto obedov dostávajú často balíčky s bagetami. Rómski žiaci nedostávajú učebnice domov, v dôsledku čoho sa nemôžu pripravovať riadne na vzdelávanie. Rómski žiaci nemôžu využívať zariadenia školy na doplnenie svojho vzdelávacieho procesu. Riaditeľ navyše svojvoľne preraduje rómskych žiakov do špeciálnych tried napriek tomu, že títo rómski žiaci neabsolvovali potrebné vyšetrenia, ktoré sú nevyhnutné na preradenie žiakov do špeciálnych tried. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že rómski žiaci sú diskriminovaní a znevýhodňovaní oproti nerómskym žiakom. Riaditeľ svojím konaním zároveň závažne porušuje platné všeobecne záväzné predpisy na úseku školstva (Dôkaz č. 1).

Nerovnaký a diskriminujúci prístup k rómskym žiakom je zneužitím postavenia riaditeľa základnej školy a tak zneužitím právomoci verejného činiteľa. Riaditeľ ZŠ zároveň svojím konaním marí naplnenie účelu vzdelávania na základných školách tým, že rómski žiaci nemôžu za adekvátnych podmienok absolvovať základnú školskú dochádzku a dostať tak vzdelanie, na ktoré majú právo.

Na vyššie uvedenú situáciu sme upozornili riaditeľa ZŠ (Dôkaz č. 2), ktorý má povinnosť usporiadať veci na ZŠ v súlade so všeobecne záväznými predpismi na úseku školstva. Riaditeľ ale napriek upozorneniu nevykonal žiadnu nápravu na zmenu tohto stavu.

Vzhľadom na závažnosť porušení máme za to, že konaním riaditeľa ZŠ mohlo prísť k spáchaniu trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa, resp. k trestnému činu marenia úlohy verejného činiteľa. Žiadame preto, aby polícia jeho konanie adekvátne prešetrila a vyvodila príslušné dôsledky voči Martinovi Novému, riaditeľovi ZŠ.

Zároveň žiadame, aby nás polícia informovala o priebehu vyšetrovania.

V Dukátovciach, 12. 6. 2006

Milan Horný, zástupca občianskeho združenia Slnko

Dôkaz č. 1:

- výpovede žiakov, rodičov a zástupcov občianskych združení (prípadne zamestnancov školy), ktoré potvrdzujú zaradenie rómskych žiakov do osobitnej budovy, zakázaný prístup k počítačom, nevydávanie učebníc, obedov a obmedzený prístup k zariadeniam školy, ako aj svojvoľné zaradovanie žiakov do špeciálnych tried,
- fotografie, ktoré dokumentujú existenciu dvoch budov, zachytávajú nástup detí do osobitnej budovy školy a fotografie, ktoré dokumentujú bagety ako obed pre rómske deti a teplé obеды pre nerómske deti.

Dôkaz č. 2:

- písomné upozornenie adresované riaditeľovi školy, v ktorom bol riaditeľ vyzvaný na odstránenie protiprávneho stavu (najlepšie potvrdená kópia prevzatia upozornenia).

Poznámka:

Je ťažšie preukázať, že riaditeľ alebo iný pracovník školy spáchal trestný čin zneužitia právomoci verejného činiteľa ako preukázať, že spáchal trestný čin marenia úlohy verejného činiteľa.

Trestný čin zneužitia právomoci verejného činiteľa vyžaduje preukázať, že riaditeľ školy mal úmysel spôsobiť žiakom škodu tým, že konal v rozpore s právom. Problém je preto preukázanie úmyslu riaditeľa spôsobiť žiakom škodu.

Trestný čin marenia úlohy verejného činiteľa vyžaduje preukázať, že riaditeľ školy zmaril splnenie dôležitej úlohy. Za dôležitú úlohu by malo byť pokladané zabezpečenie adekvátneho vzdelávania pre všetkých žiakov bez rozdielu pôvodu a nediskriminačným spôsobom. Treba ale upozorniť, že ešte neexistuje súdne rozhodnutie, ktoré by povedalo, že porušovanie predpisov na úseku školstva zo strany riaditeľa školy je trestným činom marenia úlohy verejného činiteľa.

Z praxe poznáme aj iné prípady trestných činov, kedy sa „iný pracovník školy“ svojím postupom, konaním počas vyučovania voči deťom môže dopustiť napr. trestného činu ublíženia na zdraví, týrania zverenej osoby, násilia proti skupine obyvateľov, jednotlivcovi.

Podanie trestného oznámenia je samozrejme krokom, ktorý by sa mal zo strany rodičov diskriminovaných detí veľmi citlivo zvážiť, nakoľko napr. bezdôvodné vystavovanie detí výsluchom na polícii by nebolo správne. Je potrebné podotknúť, že pokiaľ budú pred políciou vypočúvané deti mladšie ako 15 rokov, mal by byť na výsluchu prítomný nestranný pedagóg, psychológ, iná osoba majúca skúsenosť s mládežou, resp. súdny znalec. Ak má dieťa navyše postavenie poškodeného v trestnom konaní, vystupuje za neho pred políciou jeho rodič – ako zákonný zástupca.

Pokiaľ nebudete spokojný s vybavením podnetu (trestného oznámenia) v trestnom konaní, môžete sa obrátiť na príslušnú prokuratúru, ktorá vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonnosti a je oprávnená dať vyšetrovateľovi konkrétne pokyny.

ŽALOBA Z DÔVODU PORUŠENIA ZÁSADY ROVNAKÉHO ZAOBCHÁDZANIA

Okresný súd Prešov
Grešova 3
080 42 Prešov

Prešov 10. 6. 2006

Žalobca:

Ján Novák, Dlhá 5, Hríbovce 00805, narodený 12.3.1996
zákonný zástupca: Jozef Novák, Dlhá 5, Hríbovce 00805, narodený 12.3.1962
právny zástupca: JUDr. Peter Múdry, advokát, Krátka 3, 020 01 Prešov

Žalovaný:

Miroslav Kováč, riaditeľ základnej školy v Hríbovciach, Krátka 6, Hríbovce 00805

Vec: Žaloba z dôvodu porušenia zásady rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní

I. Diskriminácia na základnej škole

Na základnej škole v Hríbovciach je neúnosná situácia vo vyučovanom procese. Na základe rozhodnutia riaditeľa musia rómski žiaci navštevovať špeciálne priestory školy. Na rozdiel od nerómskych žiakov nemajú k dispozícii učebnice aj doma a učitelia nemajú na hodinách rovnaký prístup k rómskym žiakom v porovnaní s nerómskymi žiakmi. Môj syn, Ján Novák, ktorý je rómskeho pôvodu, preto nemá rovnaký prístup k vzdelaniu v porovnaní s nerómskymi žiakmi. Riaditeľ základnej školy Miroslav Kováč, ktorý je zodpovedný za vyššie uvedenú situáciu, preto porušil zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní.

Dôkaz č.1 – Výpovede žiakov, rodičov, občianskych aktivistov, učiteľov. Fotodokumentácia situácie.

II. Upozornenie riaditeľa základnej školy

Upozornil som riaditeľa základnej školy Miroslava Kováča, ako osobu zodpovednú za právny stav na základnej škole, že vyššie uvedená situácia predstavuje hrubé porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, v dôsledku čoho môj syn Ján Novák nedostáva vzdelanie za rovnakých podmienok ako nerómski žiaci. Riaditeľ ale neuskutočnil žiadne kroky na odstránenie vyššie uvedeného stavu.

Dôkaz č. 2: Sťažnosť proti diskriminačným pomerom na ZŠ v Hríbovciach – podaná 2.5.2006 v podateľni ZŠ

III. Porušenia práva Jána Nováka

Zo situácie na základnej škole v Hríbovciach je zjavné, že môj syn Ján Novák je diskriminovaný z dôvodu, že je rómskym žiakom. Je to jediný spôsob, ktorý vysvetľuje prečo on a ostatní rómski žiaci nemajú zabezpečený adekvátny prístup a priebeh vzdelávania. V dôsledku nerovnakého zaobchádzania nemá rovnaký prístup k vzdelávaniu ako jeho nerómski spolužiaci. Zo zákona č. 365/2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou („Antidiskriminačný zákon“) vyplýva, že každý má právo na rovnaké zaobchádzanie vo vzdelávaní. Keďže riaditeľ školy nie je ochotný odstrániť vzniknutú situáciu a dať ju do súladu s platným právom Slovenskej republiky, žiadam, aby súd po preskúmaní celej situácie vyniesol nasledovný rozsudok:

„Miroslav Kováč, riaditeľ základnej školy v Hríbovciach porušil zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k Jánovi Novákovi, žiakovi základnej školy v Hríbovciach, čím zasiahol do jeho práva na vzdelávanie.

Miroslav Kováč je povinný upustiť od svojho konania a napraviť protiprávny stav na základnej škole a to tak, že zabezpečiť, aby Ján Novák ako rómsky žiak mal taký istý prístup k vzdelávaniu ako nerómski žiaci základnej školy v Hríbovciach – rovnaký prístup do budov základnej školy pre účely vyučovania, požičiavanie školských učebníc domov a prístup učiteľov na vyučovaní v súlade s platnými predpismi na úseku školstva.

Základná škola v Hríbovciach je povinná nahradiť žalobcovi trovy konania a trovy právneho zastúpenia do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.”

Prílohy:

- rodný list – dokladujúci rodičovský vzťah J. Nováka k žiakovi,
- vyššie uvedené dôkazy
- plná moc pre JUDr. Petra Múdreho

Jozef Novák,

v.z. JUDr. Peter Múdry, advokát

Poznámka:

V konaní pred súdom podľa antidiskriminačného zákona nemusíte byť zastúpený advokátom. Je to ale výhodnejšie, ak chcete zvýšiť istotu, že spor vyhráte. Zároveň Vás v konaní pred súdom môže zastupovať mimovládna organizácia, ktorej činnosť je zameraná na ochranu pred diskrimináciou. V antidiskriminačných sporoch pred súdom sa odporúča pred podaním žaloby osloviť aj Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a požiadať ich o odborné stanovisko vo veci porušenia zásady rovnakého zaobchádzania. Takéto odborné stanovisko bude brať príslušný sudca do úvahy pri dokazovaní pred súdom.

Väčšinou nie je diskriminovaný jeden žiak, ale celá skupina žiakov jedného pôvodu. Jednu žalobu môžu podať spolu aj viacerí rodičia žiakov. V žalobe je potom potrebné identifikovať každého žiaka, ktorý bol diskriminovaný, ako aj jeho zákonného zástupcu samostatne. Mená jednotlivých diskriminovaných žiakov je potom potrebné dopísať aj do návrhu rozsudku súdu, kde žiadate, aby súd nariadil nápravu proti ich diskriminácii vo vzdelávaní.

Okrem vyššie spomenutých návrhov výroku rozsudku, môžu rodičia diskriminovaných žiakov požiadať o morálne zadostučinenie formou ospravedlnenia zo strany riaditeľa školy. V prípade, že morálne zadostučinenie nebolo postačujúce (najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby), môžu súd požiadať o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

ADRESY PRACOVÍSK ŠKOLSKÉJ INŠPEKCIE

CENTRÁLA ŠKOLSKÉJ INŠPEKCIE

Štátna školská inšpekcia
Staré Grunty 52
841 01 Bratislava 4
www.ssiba.sk
Kancelária hlavného školského
inšpektora
Tel.: 02/ 654 118 91
Fax: 02/ 654 118 78
Úsek školskej inšpekcie
Tel.: 02/ 654 118 87
Fax: 02/ 654 118 90
Úsek personálny a ekonomický
Tel.: 02/ 654 118 86
Fax: 02/ 654 118 84

TRENČÍN

Štefánikova 20, 912 50
Tel.: 032/ 651 34 10
Fax: 032/ 744 22 73

BRATISLAVA

Žehrianska 9, 851 07
Tel.: 02/ 638 110 37
Fax: 02/ 638 113 61

TRNAVA

Vajanského 22, 917 01
Tel.: 033/ 551 28 63
Fax: 033/ 551 28 63

NITRA

Ul. Kozmonautov 5, 949 01
Tel./fax: 037/ 652 23 57

ŽILINA

Komenského 48, 010 01
Tel./fax: 041/ 564 05 13

BANSKÁ BYSTRICA

Skuteckého 21, 974 01
Tel.: 048/ 472 03 00

PREŠOV

Levočská 13, 080 01
Tel.: 051/ 771 34 43
Fax: 051/ 771 34 43

KOŠICE

Komenského 52, 041 26
Tel.: 055/ 600 14 13
Fax: 055/ 633 88 16

ADRESY KRAJSKÝCH ŠKOLSKÝCH ÚRADOV

BANSKÁ BYSTRICA

ČSA 26, 974 01
Tel.: 048/ 471 01 14
Fax: 048/ 471 01 17
E-mail: kolesarova@ksu-bb.sk
www.ksubb.sk

BRATISLAVA

Teplická 4, 831 02
Tel.: 02/ 49 20 78 27
Fax: 02/ 49 20 78 26
E-mail: benovicova@ksuba.sk
www.ksuba.sk

KOŠICE

Zádielska 1, 040 78
Tel.: 055/ 7245 333
E-mail: bodnar.jan@ksuke.sk
www.ksuke.sk

NITRA

Štefánikova tr. 69
P.O.Box 4B, 949 01
Tel.: 051/ 654 92 82
www.ksunitra.sk

PREŠOV

Námestie mieru 3, 081 92
Tel.: 051/ 708 2431
Fax: 051/ 772 4852
E-mail: ksupo@ksupo.sk
www.ksupo.sk

TRENČÍN

Hviezdoslavova 3, 911 01
Tel.: 032/ 741 1321
Fax: 032/ 743 4364
www.ksutn.sk

TRNAVA

Vajanského 2, 917 01
E-mail: ksu@ksutt.sk
www.ksutt.sk

ŽILINA

Komenského 35, 010 01
Tel.: 041/ 707 6211
E-mail: ksuza@ksuza.sk
www.ksuza.sk

ADRESY SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV (VÚC)

BANSKOBYSTRICKÝ

Námestie SNP č.23, 974 01
Tel.: 048/ 4722 146
E-mail: eolsiakova@vucbb.sk
www.vucbb.sk

BRATISLAVSKÝ

Trnavská cesta 8/A, 820 05
Tel.: 02/ 55 42 35 69 – 219
E-mail: mkropackova@regio-bsk.sk
www.region-bsk.sk

KOŠICKÝ

Námestie maratónu mieru 1, 042 66
Tel.: 055/ 726 81 11
Fax: 055/ 726 81 49
Bezplatná linka: 0800 192 19
E-mail: vuc@kosice.regionet.sk
www.kosice-region.sk

NITRIANSKY

Štefánikova tr. 69, 949 01
Tel.: 037/ 692 29 01
Fax: 037/ 658 02 62
www.unsk.sk

PREŠOVSKÝ

Námestie mieru 2, 080 01
Tel.: 051/ 746 04 54
Fax: 051/ 771 25 24
www.vucpo.sk

TRENČIANSKY

Hviezdoslavova 1, 911 50
Tel.: 032/ 741 14 21
Fax: 032/ 744 61 74
www.tsk.sk

TRNAVSKÝ

Vajanského 2, 917 01
Tel.: 033/ 593 33 11
urad.vuc@trnava-vuc.sk
www.trnava-vuc.sk

ŽILINSKÝ

Komenského 48, 011 09
Tel.: 041/ 503 22 09
www.zask.sk

**OBČIANSKE ZDRUŽENIA,
NADÁCIE A INÉ MIMO-
VLÁDNE ORGANIZÁCIE,
KTORÉ SA VENUJÚ
OBHAJOBE LUDSKÝCH PRÁV**

**INŠTITÚT PRE DOBRE SPRÁVOVANÚ
SPOLOČNOSŤ**

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava
Tel.: 02/ 5823 34 47
E-mail: sgi@governance.sk
www.governance.sk

**SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO
PRE LUDSKÉ PRÁVA**

Drotárska cesta 46, 811 04 Bratislava
Tel./ fax: 02/ 2085 01 11
E-mail: info@snslp.sk
www.snslp.sk

**LIGA AKTIVISTOV PRE LUDSKÉ
PRÁVA**

Žabotova 2, P.O.Box 64
810 00 Bratislava
Tel.: 02/ 52 49 47 20
Fax: 02/ 52 49 47 20
admin@lhra-icpr.org
www.lhra-icpr.org

SLOVENSKÝ HELSINSKÝ VÝBOR

Grosslingova 4, 811 09 Bratislava 1
Tel.: 02/ 52 96 88 75
Fax: 02/ 52 96 88 76
E-mail: shv@shv.sk

NADÁCIA MILANA ŠIMEČKU

Panenská 4, 811 03 Bratislava
Tel./Fax: 02/ 54 43 35 52
E-mail: nms@nadaciams.sk

NADÁCIA CHARTY 77

Staromestská 6/D, 811 03 Bratislava
Tel.: 02/ 54 41 64 48
Fax: 02/ 54 41 63 41
E-mail: charta77@rainside.sk

**PORADŇA PRE OBČIANSKE
A LUDSKÉ PRÁVA**

Krivá 23, 040 01 Košice
Tel.: 055/ 68 06 180, 181
Fax: 055/ 68 06 180
Mobil: 0908 69 55 31
E-mail: poradna@poradna-prava.sk

**KANCELÁRIE BEZPLATNEJ
PRÁVNEJ POMOCI**

NITRA

Okresný súd
Štúrova 9
Tel.: 037/ 652 52 21

ŽILINA

Krajský súd
Oroľská 3
Tel.: 041/ 562 63 25

PREŠOV

Okresný súd
Grešova 3
Tel.: 051/ 772 27 74

BRATISLAVA

Ministerstvo spravodlivosti SR
Župné námestie 13
Tel.: 02/ 59 35 32 85

TRENČÍN

Krajský súd
Nám. sv. Anny 28
Tel.: 032/ 657 28 11

BANSKÁ BYSTRICA

Krajský súd
Skuteckého 7
Tel.: 048/ 412 53 26

KOŠICE

Krajská prokuratúra
Mojmírova 5
Tel.: 055/ 622 76 01

**REGIONÁLNE KANCELÁRIE
ÚRADU VLÁDY SR – ÚRADU
SPLNOMOCNENKYNE
VLÁDY PRE RÓMSKE
KOMUNITY**

**REGIONÁLNA KANCELÁRIA
V PREŠOVE**

Konštantínova 6
080 01 Prešov
Fax: 051/ 74 97 202
Mgr. Stanislav Cina – 051/ 74 97 201
regionálny koordinátor
stanislav.cina@vlada.gov.sk

**REGIONÁLNA KANCELÁRIA
V KOŠICIACH**

Hlavná 68
040 01 Košice
PaedDr. Eva Tkáčiková – 055/
622 47 23
regionálna koordinátorka
eva.tkacikova@vlada.gov.sk

**REGIONÁLNA KANCELÁRIA
V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI**

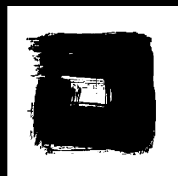
Letná 61
052 01 Spišská Nová Ves
Mgr. Peter Pollák – 053/ 441 11 70
regionálny koordinátor
peter.pollak@vlada.gov.sk

**REGIONÁLNA KANCELÁRIA
V BANSKEJ BYSTRICI**

Nám. SNP 14
974 01 Banská Bystrica
Mgr. Andrea Bučková – 048/
415 51 51
regionálna koordinátorka
andrea.buckova@vlada.gov.sk

**REGIONÁLNA KANCELÁRIA
V RIMAVSKEJ SOBOTE**

Nám. M. Tompu 2
979 01 Rimavská Sobota
Mgr. Alena Horváthová – 047/
563 11 43
regionálna koordinátorka
alena.horvathova@vlada.gov.sk

SGI

SLOVAK GOVERNANCE INSTITUTE
INŠTITÚT PRE DOBRE SPRÁVOVANÚ SPOLOČNOSŤ

Mali ste pocit, že k Vášmu dieťaťu sa správajú horšie ako k ostatným kvôli jeho pôvodu? Oslovil niekto Vaše dieťa hanlivým výrazom? Vyhrážali sa učitelia Vaším deťom fyzickým násilím? Máte pocit, že Vaše dieťa považujú automaticky za duševne zaostalé? Majú Vaše deti problém dostať sa do školy či na prax tam, kde je to pre ostatné samozrejmosťou? Je Vaše dieťa zaradené do triedy (školy) podľa farby pleti? Odmietli v škole Vášmu dieťaťu požičať učebnice aj domov? Máte dojem, že učitelia zanedbávajú vyučovanie Vašich detí? Dostávajú o možnostiach a priebehu vzdelávania Vášho dieťaťa riadne informácie?

